

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST
V., Személynök-utca 25. sz.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és könyv-
kiadóvállalat — 95-28.
Hirdetési osztály — József 106-47.
Nyomda — 143-06.

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Szerkesztette 1886—1915

SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti

DR SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — — — 40 korona.
Fél évre — — — 20 korona
Negyed évre — — — 10 korona
.... Egyes szám ára 80 fillér.

Vihar előtt.

I. Fekete hét.

A magyar klerikalizmus vezérei az elmúlt héten „szociális hét” álnéven kurzust tartottak. Nagyhetet, — mint Prohászka Ottokár mondotta. Fekete hetet. mondjuk mi és mindazok, akik még fájdalmat tudnak érezni a szellemi fejlődés ellen folytatott tervszerű aknamunka láttán és undort azon a visszaélésen, mely a tudomány és erkölcs jelszavaival már évszázadok óta és — ez a lesújtó — még mindig lehetséges. A fekete hét vezére Prohászka Ottokár volt. Méltán. Hiszen neki vannak a legmegbízhatóbb adatai a zsidók ellen. De ott volt a zsidóság minden igaz barátja. Mindenki, aki a zsidók ellen csak egyetlenegy rágalmat is leírt, vagy kimondott, jogot váltott rá, hogy szerepeljen a szociális héten. Ott volt Majláth gróf, Giesswein prelátus, a jó öreg Altenburger. A hírlapi tudósítások szerint protestáns férfiak is részt vettek ezen a tanfolyamon, kikeresztelkedett zsidók pedig még az előadói emelvényről is hirdették a ... De mit is? Mi is volt a programja ennek a szociális hétnek? Az Alkotmány nagyon szépen és költőien fejezi ki: „A mélyseges tudás és a nemzet jövőjéért való végtelen intuitív remegés harmoniája” uralkodott ezen a „lélekdagasztó motivumokkal lehömpölygött” nagyhéten. (Istenem, mikor tanulnak meg már végre az antiszemiták — irni!) Ez a program nem egészen világos. Népszerűbb már Prohászka meghatározása. A katolikus öntudatot kell felrázni — vélte Ottokár püspök, — mely *olyan, mint a viziló*. Nem pálcikával, hanem doronggal kell megpiszkálni. Még értelmesebben beszéltek azok, akik állandóan *ellenséget* emlegettek, mintha a versaillesi haditanácson ülnének és nem egy egyházfejedelem nem egészen tiszta talárja árnyékában szociális program végett gyültek volna össze.

Szóval haditanácskozás volt megint. A vélt ellenség még mindig a régi. A „keresztényellenes, modern — radikális — zsidó vagy bárminek nevezzük gondolkozás és sajtó (melynek) nem valami más etikája van, hanem *egyszerűen nincs etikája* és az erkölcsi nihilizmus szaharájában él.” Ez ellen a „bárminek nevezzük” ellenség ellen handabandázott a fekete hét egy modern haditanácskozási technika minden vivmányával. Gondoskodtak ezen az értekezle-

ten mindenről. Területről, pénzről, élelemről, sőt — a szociális jelszavak ürügyén történő lélekkerítés által — utánpótlásról is. A szövetségek fontosságát sem felejtették ki. Raffay Sándor püspöki beiktatása után az antiszemitizmus sajtószerve nyíltan felajánlja a protestantizmusnak a véd- és dacszövetséget. Ki ellen? No, ne legyünk végre naivak. Hát — ellenünk, vagy bárminek nevezzük magunkat.

Nem vagyunk meglepve azon, hogy gyüleseznek ellenünk. Megszoktuk. Azon sem, hogy álnéven teszik. A klerikalizmus taktikája mindig Janus arcú volt. A klerikalizmus fél kézzel mindig tanított, fél kézzel szervezett és toborzott. A módszer csak legutóbb változott. A háboruban, úgy látszik, az erkölcsi tanítás nem eléggé hatásos. Ma a klerikalizmus az erkölcsöt csak a cégérben tartotta fenn, mint a pékholtok tábláin, ahol még ma is az áll, hogy „naponta háromszor friss sütemény.” Belül a bolt üres. A klerikalizmus erkölcsi boltja is végeladás előtt áll. A klerikalizmus ma már nyíltan áttért az antiszemitizmusra, mellyel a legádázabb gazdasági harcot folytatja.

Lássuk végre, hiszen kifecségték már. Egyszerűen vissza akarják csinálni az emancipációt és a recepciót. Az ilyen harcban két-féle elem van. A tudatosak és a szajkók. A tudatosak álcázzák a nyers szándékot. Az antiszemitizmus ma is erkölcsi jelszavakkal harcol. A szajkók kifecségek. Ágoston Péter a tudomány mezébe tudta öltöztetni ezt a tendenciát. Prohászka Ottokár a katolikus ifjúságért való aggodalom erkölcsi fátyolába burkolta. Altenburger nyíltan kifecségte. Ezt akarják. Meghazudtolni a történelmet. Eltéríteni utjából a fejlődési erők eredőjét. Mely rájuk nézve — megint Prohászka mondja — „óriási elmaradottság az egész vonalon.” Az elmaradottság féltékenysége az, mely kezükbe adja a társadalmi kűtmérgezés gyilkos fegyverét.

Soha még nyíltabban nem szervezték ennek a harcnak egyetlen fázisát sem, mint a szociális héten. Az erkölcsi és tudományos sallangok után, melyeket Altenburger óta lassan permeteztek bele a magyar közvéleménybe: ez a szociális hét *a nyílt gazdasági szervezkedés* programját állította össze. És kettős irányban dolgoztak ezuttal. Megszervezték — legalább elméletben — *a gazdasági körök antisze-*

mitizmusát egyrészt és az antiszemita küzdelem gazdasági organizmusát másrészt. A tudomány, szépirodalom, publicisztika antiszemitizmusa után megpróbálták megszervezni a földmivelés, a pénzügy, a feminizmus, a cselédkérdés antiszemitizmusát.

A szajkók megint tudományos zöldségekkel körítették ezt az érvényesülési harcot. A pálmát ezutal is Altenburgernek ítéljük. Az ipari munkásság elégedetlenségét — mondja a derék házitudós — a zsidó tőke önzése idézte elő, de csak azért, hogy a szociáldemokrácia képében ismét a zsidóság jelenhessen meg, mint szociális megváltó. Petrasik Ágost plébános a zsidó bérletek demoralizáló hatásától félti a mezőgazdaságot és a papokra akarja bízni a mezőgazdasági oktatást.

Sokkal érdekesebbek a tudatos antiszemiták nyílt harci kiáltásai. Egységes keresztény agrárfrontot! mondja dr. Czettler Jenő, a mezőgazdasági előadó. Felállítják a jelszót: a katolikus buza és protestáns rozs harca a zsidó papiros-buza ellen (mennyivel nyersebb ez, mint a hires fehér rózsza és piros rózsza harca a történelemben!) Kiadták a jelszót a föld után sóvárgó „idegenek” ellen, akiknek úgy látszik, csak vérezni szabad ezért a földért... Simonyi Semadam Sándor, a pénzügyi előadó, a pénzügyi gazdálkodás klerikalizálását hirdeti. Szervezni kell a keresztény ingóvagyon kezelését. (A pénznek ma már nemcsak szaga, de felekezete is van). Állítsunk fel egyházmegyei takarékpénztárakat — adja ki a programot. Öntudatos keresztény pénzügyi politika kell. Az ilyen felszentelt pénzintézet aztán kizárólag az egyház szolgálatába állítana minden előnyt, hasznot, sőt — *hatalmat és befolyást*, melyhez jutna. A kulturharc a pro juventute catholica-mozgalom körül csoportosul. Pontosan, számszerűen fejezik ki a kulturális budget szükségletét is. „Négyezerrel több egyetemet végzett embert kell *kitermelnie* (sic!) a keresztény társadalomnak évenként.”

A harchoz nemcsak pénz és tisztikar kell. Közemberekről is gondoskodik a versaillesi szociális hét. A nők részére is meg kellene állapítani az egyévi önkéntességet. A szolgálatot a betegápolás körében kezdené meg a nő, aztán be lehetne vonni a „szociális munkába.” Az iparossegédeket a legényegyletek készítik majd elő, a leányokat az Ifjusági Leányegylet, az anyákat az Anyák Köre, a Központi Munkásnő szervezet, a Keresztény Szociális Szövetség. A munkásság tömörüljön a keresztény szocializmus szakszervezeteibe. Még a cselédekre is kiterjed az antiszemitizmus gondoskodása. Rájuk a Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége ügyel. Oktatni kell őket „szövetségi lap, megfelelő könyvek, naptárak, előadások útján, azután... tisztességes szórakozásról gondoskodni... Népketről, ahová... a munkásifjak és magyar katonák is eljárnak (milyen idyllikus!), tánc, népszerű előadás, saját mozi, színház áll rendelkezésükre és ahonnan az összejövedelek végén a templomba visz az út.” Ezen a módon kíván a Szo-

ciális hét gondoskodni a „komornák, kulcsárnók, házivarrónők, frizírozónők, mosónők, szakácsnők, szobalányok, mindenféle leányok” társadalmáról. Milyen demokratikus is az antiszemitizmus. Kár, hogy ugyanezek a rétegek, melyek ezt a csepegő gondoskodást papolják, a mezőgazdasági cselédek részére valóságos rabszolgatörvényt iktattak a magyar törvénytárba...

Látjátok feleim szemetekkel, hogy mit akar a Szociális hét, Prohászka és az egész, ellenünk folyó, aknamunka. Ha a magyar zsidóságnak még ezek után is szervezkedést és haragvó erélyt, mennydörgő tiltakozást kell tanácsolni, akkor megérdemeli, hogy ilyen módon kezeljenek bennünket az emancipáció félszázados évfordulóján.

II. Vázsonyi megszólalt.

A magyar zsidók szociális hetén nem grófok, bárók, prelátusok, püspökök szólalnak fel. Szegény, vidéki boltosok, szabadságos, rokkant katonák, leányok, a faluból, a harcterről, öreg, meghurcolt emberek, a zsidó demokratikus fiatalság levélben, gyűléseken emeli fel szavát. A meghurcoltság megszentelt fájdalmával, a történelmi tűz erejével szólalnak meg a zsidóság legszélesebb rétegei. Késérű tiltakozás, nemes elszántság, izmos tettekkészség kezd erős hullámveréssel egy igazságos önvédelmi harccá szerveződni a hazugságok és rágalmak, a közigazgatási önkény, az oblavák ellen. Soha még demokratikusabb mozgalom a zsidóság történelmében nem született. Mozgalom, mely alulról kezdődik, mélyen, fojtottan égő parázzsal. Nem felülről, csóvával gyújtják ezt a tüzet. Még soha ekkora erővel, ilyen meggyőződéssel nem akartak semmit. A magyar zsidóság szervezkedő mozgalma. *A nép mozgalma.* A kis falusi embereké, a szürke boltosé, hivatalnoké. Ez a mozgalom kellett, hogy a szükségszerűség erejével eljusson az első demokratához: Vázsonyinhoz.

Vázsonyi megszólalt. A szava pörölyütés. A hangjában ugyanaz az érc, mely negyedszázad előtt egy tétovázó kormánytól és elvakult főrendiháztól a recepciót követelte. Legyen vége! Elég volt! Egy erős akaratu, kemény szavu férfi tiltakozó kiáltása ez, melyben egymillió magyar zsidó sóhaja tevődik össze robajos mennydörgéssé.

Vázsonyi megszólalt. Ez nemcsak Vázsonyinak, de az eseményeknek is mértéke. Nemcsak azt jelenti, hogy negyedszázad óta Vázsonyi változatlanul megmaradt annak, aki volt, de azt is jelenti, hogy a recepció óta nem volt a magyar zsidóságnak ilyen fontos eseménye, ilyen jelentős helyzete.

Negyedszázad! Közben egy új világ született meg. A nemzetek felszabaduló, demokratikus törekvései tűzbe és vérbe fojtották a földet, az ember a szárazföld és vizek után kisajátította a levegőt, városok ércfalai összeomlanak a modern technika halálgépei előtt... Negyedszázad! Csak egy maradt régi. Az ellenség gyűlölete.

Vázsonyi megszólalt. Ez éppen annyira törté-

nelmi mozzanata a zsidóság mai mozgalmának, mint a demokratikus hangyamunka, a vidéki gyűlések, a házról-házra járó, gyűjtő asszonyok, lányok, a városba gyűlésre bejáró falusi öregek, a hevülő fiatal-ság. Különös hálával gondolhatunk arra az új elemre, mely ezekben a harcokban egyesül először közös munkára. Az orthodox hitközségek fiatal-sága ez. Az ifjuság, mely zsidó, de teljesen magyar s amely át-érezte, hogy a zsidóság küzdelmeinek sikerét csak az összetartás biztosítja. Hálásak vagyunk nekik és köszöntjük őket.

Vázsonyi megszólalt. A hangja el fog hatni minden-hova, ahol zsidók vannak. Össze fog olvadni a szürke, falusi zsidók gyenge hangjával. Ezek a fa-lusi, szürke zsidók. Nem tudom elfojtani magamban a visszaemlékezést erre a kifejezésre: *unbekannter Israelit*. Ismeretlen zsidó. Zsidó hősi fejfékon szokott állni. Ismeretlen zsidó. Körülötte varjak kárognak, új élet pezsdül... Talán elér hozzájuk is a harc szava. Vázsonyi megszólal, a magyar zsidóság talpra áll és ismeretlen sirja mélyén megremeg az *Unbekann-ter Israelit*...

Dr. Ballagi Ernő.

GLOSSZÁK A HÉTRŐL

...

Elmerülök. Elmerülök, pedig gyakorlott uszó vagyok. Elmerülök az ellenségek hullámverésé-ben. Elmerülök, mert ezen a héten valóban nincs sem időm, sem kedvem, hogy minden egyes hullámmal külön és részletesen megküzdjek. Mielőtt elmerülnék azonban, mozgókép-felvételt készítek arról, ami e hé-ten a zsidók és az antiszemiták körében történt. A sajtóban. A pozsonyi keresztény szociális gyűlésen. A sátoraljaujhelyi pályaudvaron. A törvényszéken. A soproni katolikus népszövetségben. Az utcán. A vonaton. A rendőrbírószágon. Újvidéken. E pillanat-felvételeket összefűzve, ezennel van szerencsém új-évi jókívánságaimmal egyetemben, átnyújtani az ol-vasónak. A kép címe: *felvételek a keleti frontról*. A keleti frontról, amely Pécestől Mármarosig, Sátor-aljaujhelytől Pozsonyig, a hirdetési rovattól a vezér-cikkig, a sajtóhölgytől a főispánig, a heccpátértől a püspökig terjed. A keletiek frontjáról, amely van olyan fontos, mint a nyugati front. Zene a Szózatot játsza s a film megkezdődik.

Első kép: A sajtó. A sajtóból a jövő zenéje hallik. A magyar jövő zenéjét egy kikeresztelkedett zsidó: *Landauer Béla* zengi. Így:

A magyar közéleti társadalom se akar sirba ha-nyatolni jaiszó nélkül s megpróbálja még egyszer összeszedni és felriasztani zsiibbadó életerőit. Nem a régi romantikus antiszemitizmus felszításában s a tömegek primitív ösztöneinek feltrombitálásában keresi a panaceát. Ettől visszatartja izlése, lelki előkelősége és igazságérzete. Nagyon jól tudja, hogy a régi antiszemita demagógia vaklárma-jában mily zavartalanul virulhatott és szaporodhatott a

zsidóság. *Küzdeni a zsidó áfium ellen, melynek ter-tőzése és rodhasztása gyökeres orvoslást követel, mivelhogy „a fejsze már a fa gyökerére tétetett.” Mindenekelőtt meg kell menteni a magyar közép-osztályt, megerősíteni azt a gazdasági elaszticitá-sában rugalmasabbá és fejlődésre képesebbé ma-gyar paraszti rétegekből, amelyek elhasználatlan fiatal-ságuk vérkeringését át kell, hogy ömlesszék az angol-kóros magyar középosztályba.*

Tehát: megváltozik a pogromok technikája. Nem olyan lesz, mint volt régen. Más. Új. Finom. Landauerszerű. Renegátok fogják vezetni a pogro-mokat. Landauerek. És a magyar paraszti rétegekből fogják regenerálni az angol-kóros magyar közép-osztályt.

Második kép: Hogyan regenerálja a magyar középosztályt a magyar paraszti rétegek elhaszná-latlan fiatal-sága?

A kép azt a jelenetet örökíti meg, amelyben a kolozsvári rendőri büntetőbíró-ság 6 havi elzárásra és 10 ezer korona pénzbírságra ítélte *Katonay Ká-roly* kolozsvári mészáros-mestert, 6 havi elzárásra és 35,852 korona pénzbírságra *Szigethi Árpád* mészá-rost, 3 havi elzárásra és 2000 korona pénzbüntetésre idősebb *Szigeti János* hentest, 6 havi elzárásra és 2000 korona pénzbírságra *Domján Péter* mészáros-t, ezenkívül valamennyiüket közegészség elleni kihágás miatt külön-külön harminc napi elzárásra, mert csak szappanfőzés céljaira használható szalonnát, amely-ben *elhullott, sőt: pestises állatokból származó dara-bok is voltak, semmivel sem menthető, legtisztessé-g-telenebb kapzsiságból és üzérkedésből közfogyasz-tásra alkalmas élelmiszerként hoztak forgalomba.*

Igy regenerálják *Katonay*, *Szigethi*, *Domján* mester és társai elhasználatlan fiatal-ságukkal a ko-lozsvári angol-kóros középosztályt.

Harmadik képünk a pozsonyi keresztény szociá-lis gyűlésről készült. *Szmrecsányi György* beszél: a magyar jövőről. Ugyis, mint főispán. Programja tehát félhivatalosnak tekinthető. Így hangzik:

A bekövetkezendő nagy társadalmi átalakulás-nak kereszténynek és magyarnak kell lenni. Ez a szervezkedés olyan szükséges, hogy ettől függ a jövő. Ezért vagyok ennek a hive. Másfél évtizeden át én is egyik szerény parlamenti munkása voltam ennek az irányzatnak. Most éppen a felelős állásban biztosíthatom önöket, hogy nemcsak támogatásom-ra számíthatnak, hanem tényleges közreműködé-semre is. Eddig megtettem, amit tehettem, ezután meg fokozottabb mértékben teszek! Szent hitem és meggyőződésem az, ha önök és én megteesszük kö-telességünket, akkor Pozsony vármegyében a leg-nagyobb eredményeket fogjuk elérni.

A kép alá, amely a pozsonyi főispán lelki szemei előtt kibontakozó magyar és keresztény jövőndőt ábrázolja, e sorok írója a következő szerény kérdést jegyzi:

— És mi, zsidók, főispán ur? Mi hol vagyunk

ezen a képen? Mi ez a kép: vexierbild? Vagy talán: egy édes álom arról a paradicsomi korszakról, amikor egyáltalán nem lesznek többé zsidók Magyarországon?

Erről álmodik Szmrecsányi, a pozsonyi főispán: klerikális Magyarországról, amelyben nincsenek zsidók. És miről álmodik egy éhes sajóvölgyi antiszemita? Ezt ábrázolja a *negyedik kép*.

Az éhes sajóvölgyi arról álmodik az Alkotmányban, hogy:

el fog jönni az az idő, mikor a kaftánosok fel fognak szorítani bennünket a szép Alföldről a máramarosi hegyek közé; s csak azt fogják maguk között megtűrni, aki lakájnak meg' nasnak beválik a keresztény népből. Már egy irtózatos kóstolót is láttam belőle egy héttel ezelőtt, mikor egy szelidarcu parasztlány kezét csókolt a pajeszos galiciainak az elsőosztályu váróterem előtt, mikor a csomagot utána hozta.

Részvétünket fejezzük ki a sajóvölgyi antiszemitának ezért az irtózatos álomért. Egyben azonban felkérjük a szelidarcu parasztlányt, hogy jelentkezék! Ha ugyanis nem jelentkeznek, azt kellene hinni, hogy Sajóvölgyi ur még álmában sem mond igazat. A Sajó völgyében ugyanis, amennyire én tudom, a szelidarcu parasztlányok nem érnek rá arra, hogy az elsőosztályu várótermek előtt kezét csókoljanak a galiciaiaknak, mert a sajóvölgyi pályaudvarokon razziák vannak, amelyek nem kedveznek az érzelmes jeleneteknek. A sajóvölgyi pályaudvarokon rendszerint puskatus várja a galiciaikat s nem kézcsók. Lehet azonban, hogy Sajóvölgyi atyámbátyám nem tévedett a kézcsókban. A kézcsók valóban megtörtént, a galiciai azonban, aki kapta, mind annyi más esetben, nem galiciai volt, hanem egy álruhás plébános. A parasztlány szelid arca is, úgy látszik, mintha ezt a feltevést erősítene meg.

Ötödik kép. Forduljunk el az irtózatos pályaudvari jelenettől, forduljunk derüesebb képek felé. Forduljunk be a Kálvin-térre. A Kálvin-téren, egy villamosban, szelidarcu parasztlány — azaz pardon! javakorbéli sajtóhölgy árulja A Szív-et. Ingyen és bérmentve, de kevés eredménnyel.

Odakinálja egy közkatónának. A katona elutasítja. Odakinálja egy másiknak. Az is elutasítja. Erre a nő szónoki hangon mondja neki:

— Magának (és ezt a szót jól megnyomja, miközben megvető pillantással sújtja az előbbi katonát) . . . magának jó keresztény arca van, maga keresztény ember, magyar ember, miért nem fogadja hát el, miért szégyelli keresztény mivoltát? hiszen Magyarország Szent István országa, keresztények országa, nem a zsidók országa, ez az ország a hazát és vallást védő keresztényeké, nem a bujkáló, fölmentett zsidóké . . .

Félbeszakítja a katona:

— Ez az ország azoké, akik dolgoznak benne és érte.

Ekkor megszólal egy népfölkelő főhadnagy, föltűnően sémita jellegű orrnak a tulajdonosa. Tele van a melle harctéri kitüntetésekkel, egészen a vas-koronáig. Kitérő haraggal mondja:

— Fogja be a száját, vén satrafa, mert lelököm innen!

A rendrentasítás annál súlyosabb, mert Bangha páter rikkancsa nem vén, hanem abban a korban van, amikor legjobban fáj a nőnek, ha vénnek mondják. Megdöbbenve néz körül. Seholy egy résztvevő arc, köröskörül csupa kárörvendő mosolygás. Megáll, égnek fordítja a szemét, mint ahogy az olajnyomatú képeken a lándzsával átdöfött keblű mártírok szokták. Ugy látszik, boldog, hogy szent meggyőződéséért szenvedhet.

Ekkor odafordul hozzája egy káplár:

— Szabad egy példányt kérnem?

Az asszony megkönnyebbül, boldog. A káplár megköszöni a lapot udvariasan és azután azt mondja:

— Kibirtani a toporouci sturmot, a Doberdót, meg a piavei átkelést, hát ezt ne bírnám ki?

Általános derűltség. A mártírnő leszáll.

Pedig sok érdekes írás olvasható A Szív-ben és a többi klerikális ujságban. Az érdekességek sorából ez alkalommal azt a levelet emeljük ki, amelyet Prohászka Ottokár írt Sopronba. Ottokárt ugyanis, abból az alkalomból, hogy a zsidókat megtámadta, közéletünk számos jelese üdvözölte, többek között maga Fertsák Jenő is Sopronból. Ha te sem tudod, nyájas olvasó, hogy ki ez a Fertsák, nem baj, nyugodj meg benne, hogy nagy ember. Ha nem lenne nagy ember, nem szentelnének a klerikális lapok külön cikket annak, hogy ő üdvözölte Prohászkát, Prohászka pedig üdvözölte Fertsákot. Kiküldött tudósítónk fényképfelvételre abban a percben ábrázolja Prohászkát, — *hatodik kép*, — amikor a soproni Fertsáknak a következő viszontüdvözlő sorokat írja:

— Rendkívül örülök, hogy egyetérzünk s egyért küzdünk — *nem egyébert, mint több igazságért*. Ebből a portékából ugyanis kevés van a világon, de, hogy még azt a keveset is kiuzsorázzák és kihasználják *fürge honfitársak*, azt már nem engedjük. *Még ha szeretetleneknek is látszanánk, akkor sem akarunk igazságtalanok lenni. Üres szó a szeretet igazság nélkül.*

Prohászka és Fertsák gyöngéd kettősét is kénytelen vagyok megzavarni egy kérdéssel. Szeretném ugyanis kideríteni, hogy Prohászka, amikor igazságot mond, melyik igazságra gondol? A munkácsi igazságra, vagy a székesfehérvári igazságra?

Az igazság Magyarországon súlyos podgyász. Utazni például nem lehet vele. Zsidóknak nem. Kino-riportunk következő — hetedik — képe ezt a taulságot szemlélteti. A jelenet színhelye: a sátoraljauhelyi pályaudvar. A pályaudvaron és a kocsikban a csendőrök sorra megkérdezik minden utastól, hogy

milyen vallásu? igazoló írásra nem kíváncsiak, ha valaki azt mondja, hogy zsidó, könyörtelenül leszállítják, ha másvallásu, akkor nem háborgatják. Az egyik utas, akinél a csendőrök szintén a vallása után érdeklődnek, abban a hiszemben, hogy tréfáról van szó, zsidó léte az feleli, hogy római katolikus. A csendőrök békében hagyják. A szerencsés utas csak akkor veszi észre, milyen jó volt tréfára

fogni az igazoltatást, amikor a többi zsidó utast sorra leszállították.

Tudjuk mi történt a leszállított utasokkal. A felsőmagyarországi oblava legtöbb részlete nyilvánosságra került már. A leszállított zsidókat azonban, miután a csendőrök kirabolták őket, hadikölcsönkötvényeiket, pénzüket elszedték, agyba-főbe verték, végül mégis kénytelenek voltak szabadonbocsátani, mert mindről kiderült, hogy ártatlan. A napokig tartó hajsza nem eredményezett egy bűnöst sem. Ezzel szemben:

*

Nyolcadik kép. Ujvidéken a határrendőrség egyetlen délelőtti tizenöt élelmiszercsempészt fogott el. Az elfogott csempészek a következők:

Nieszl Mihály tizedes három kocsi gabonát Péterváradra akart csempészni. *Svirecsevics István* 238 kilogramm búzát, egy ismeretlen egyén, aki elszökött, amikor észrevette a határrendőröket, 325 kilogramm búzát, *Zlakolica István* zsablyai lakos 152 kilogramm lisztet, *Nedelkov Illés* ófutaki lakos 619 kilogramm búzát, *Zurics János* ujvidéki lakos 235 kilogramm búzát, *Petakow Mita* mozsori lakos 230 kilogramm zabot, *Horváth István* péterváradlakos 705 kilogramm búzát, *Parkusz Mihály* tiszakálmánfalvai lakos 72 kilogramm búzát, *Győri András* kátyi lakos 137 kilogramm árpát és 115 kilogramm búzát, *Jukiczics Szidor* ujvidéki lakos 244 kilogramm zabot, *Kovács Mihály* 243 kilogramm zabot, *Brigics Milán* ujvidéki szabómester 571 kilogramm lisztet, *Dekanszki Timóné*, *Blagelyev Velinka*, *Pavlov Szimáné* kocsijukon 32 kilogramm zabot és 55 kilogramm árpát hoztak. Ezek egy nap alatt csempészték e rengeteg mennyiségű élelmiszert.

Vajon mennyit csempészhettek az egész háború folyamán? Mennyit és hányan ama derék gazdák közül, kiknek elhasználatlan fiatalságával az angol-kóros magyar középosztály vérkeringését Landauer Béla fel akarja frissíteni?

*

A *kilencedik kép*, derék gazdáink asszonyait mutatja be napi foglalkozásuk mellett. Míg a férfiak élelmiszert csempésznek, azalatt az asszonyok

Sijácski Tinka és *Klemencz Ferencné* alsókaboli lakosok zsírt vesznek és adnak el hatósági engedély nélkül, még pedig maximális áron felül. Az ujvidéki törvényszék büntető tanácsa a két asszonyt árdrágítási vétségben bűnösnek mondotta ki, amennyiben *Sijácski Tinka* 27 métermázsa, *Klemencz Ferencné* 10 métermázsa zsírt vásárolt össze és adott el nyereszkezdéssel, maximális áron felül. Ezért a két asszonyt egyenként 1000 korona fő- és 40 korona mellékbüntetésre ítélte el a tanács, a zsír eladásakor szereplő 25000 koronát pedig elkobozta.

Szremcsevics Jánosné, akinek fia rőföskereskedő, s aki 740 m. vásznat rejtett el és nem szolgáltatotta be a pamutközpontnak, sem pedig be nem jelentette, árufelhalmozás vétségében mondták ki bűnösnek és 200 korona fő- és 40 korona mellékbüntetésre ítéltek, a lefoglalt 740 méter vásznat elkobozták és azt a pamutközpontnak beszolgáltatatták.

*

Azt viszont el kell ismerni parasztjainkról, hogy

vitézül verekednek. Erre vall, a *tizedik kép*, amelyben

Tyircsics Novák palánkai lakost, aki a csendőrfő-ör, amely *katonaszökevény unokáját* elfogta, 1000 koronával meg akarta vesztegetni, továbbá arra rábírni, hogy elfogott unokáját engedje szabadon. A törvényszék ezért *Tyircsics*et 200 korona fő- és 40 korona mellékbüntetésre ítélte, a vesztegetés céljaira felhasználni akart 1000 koronát pedig elkobozta.

Mityin Radimimét ugyancsak vesztegetés vétsége miatt ítéltek el. *Mityinné* is elfogott katonaszökevény fiát akarta kiszabadítani a csendőrfő-ör bilincseléből és ezért a csendőrfő-ör embereinek egyenként 100—100 koronát ígért. A törvényszék büntető tanácsa *Mityinné* 200 korona fő- és 40 korona mellékbüntetésre ítélte.

Mindez egyetlenegy nap krónikájából.

*

Mindezek után érthető ugyebár, ha a — zsidókról így ír a vidéki sajtó:

... az országot már aláaknázták, a pénzt és a földet már elkaparintották a keresztény magyarság elől. *Ma már türehetetlenül szenttelenek. Jó módjukban nem tudják már fékezni magukat. Közéjük kell vágni szöges ostorral, hogy vér serkenjen a nyomukban, mert ezek csak a bőrüket féltik, a tisztességüket nem, mert az nincs nekik.*

A pécsi hitközség sajtópört indított a cikk szerzője, *Linder Ernő* ellen. Lindert a büntető törvényszék nyolc napi fogházra ítélte. Az elítélt felekezeti izgató a büntető tárgyalásról szóló tudósításának ezt az alcímet adta: *A magyarságért: 8 napi fogház.* A büntetést keveslem. Egy ilyen vidéki vadszerkesztő, aki a *magyarságot* összetéveszti a *hazugsággal*, legalább tizennégy napot érdemel. Tizennégy nap felmondást tudniillik.

*

S most befejeztem a heti krónikát. Befejezésül, az ünnepekre egy talányt nyújtok át az olvasónak. A talány a *Magyarország* című lapban jelent meg. A Magyarország a székesfőváros VII. kerületi előjáróságának, mint rendőri büntetőbiróságnak két ítéletét közli, amelyek szerint tejhamisítás miatt nevezett bíróság elítélte *Hajik Jánosné* szül. *Kalteneker Anna* budapesti és *Kurunczi Istvánné* tápiószápi lakosokat, akik mind a ketten *izraeliták*.

Hajik Jánosné? *Kalteneker Anna*? *Kurunczi Istvánné*? Nem! Így zsidókat nem hívnak. E nők tejet hamisítottak, valaki azonban meghamisította a vallásukat. A tejbe ők vizet öntöttek, róluk viszont valaki leszedte a vizet, a keresztvizet tudniillik. Valaki. De: ki? Ők maguk? Az előjáróság? A rendőrség? Kinek érdeke felekezetünkhöz kötni e nőket?

*

Mondjunk búcsút a keleti frontnak. E fronton csak azt látjuk, hogyan izgatnak árdrágítanak, csempésznek és dezertálnak a klerikálisok és hogyan szidják, ütözik, üldözik a zsidókat. Ezt a látványt nem szeretem. Akkor már csak inkább forduljunk a délnyugati vagy nyugati arcél felé, ahol a zsidók verik a keresztényeket. Az olasz, az angol, a francia keresztényeket tudniillik.

A HÁBORU KÖRÜL

„Es gab kein Volk, das in unserem Freiheits-Kampfe eine grössere Treue und Energie entwickelt hätte als die Juden.“
Szerere Bertalan 1849-iki magyar miniszterelnök szava Kossuth Lajosról trianoni nyelvi könyvében. — (Ladislav Kossuth, Hamburg, 1853. 76. lap.)

Hamis adatok a zsidó katonákról.

E heti háborus rovatunkat speciális cél szolgálatába állítjuk. Hetek óta ugyanis különleges izgató eszközök-höz nyult a magyarországi antiszemitizmus. Hamis katonai statisztikákat gyártanak tömegesen ellenünk. Valóságos adatgyárak működnek püspöki és klerikális megbízásokból egyes kaszárnyákban és garnizónokban, melyek napról-napra „adatokkal” látják el a néppárt lapját, az Alkotmányt. Ezek az adatok, melyek immár szüntelenül, ki nem fogyva töltik meg e lap hasábjait, egytől-egyig hamisak, ami azután nem tartja vissza a kitünően szervezett klerikális sajtót, hogy országszerte állandóan ne izgasson ezekkel az adatokkal, mint holmi „tényekkel”, a zsidók ellen. Hogy e hamisításokról képet adjunk, e héten e rovatban kizárólag olyan hozzászólásokat és cáfolatokat közlünk, melyek pozdorjává zuzzák a néppárt izgató, hazug statisztikáit.

1918. aug. 30-án. A Piave-fronton. Nagyságos Szerkesztő uram! Szolgálati utamról visszatérve, olvasom az Egyenlőségben „Glosszák a hérről” című rovatban, hogy az Alkotmány Székesfehérvárról fontos adatokat kapott. „A székesfehérvári 69. Hindenburg gy.-ezred hősi halottai között csak egy zsidó volt eddig.” Arcomba szállt a vér e hazugság olvasásánál. Mit szólnak majd ehhez a legutóbbi montellói harcokban elesett zsidó tisztek anyái, testvérei? Istenem, hát vannak emberek, kik ilyesmit leírni mernek? Nem a háboruban eddig elesett 69-es hőökről írok most. Csak az utolsó offenzívánkban az ezred 10 elesett tisztjei közül 5 zsidó vallású volt. Itt a száraz tények: Elestek: az ezred egyik legbátrabb, legvitézebb katonája: 1. Krausz József főhadnagy, a bronz vitézségi érem, a kisézüst, a nagy-ezüst, a bronz signum laudis tulajdonosa. Most eleste után a vaskorona-rendet kapta jutalmul, hogy életét feláldozta hazájáért. 2. Braun Ede zászlós. 3. Deutsch József zászlós, a nagy ezüst tulajdonosa. 4. Mayer Fülöp zászlós, a nagyezüst tulajdonosa és 5. Keller István zászlós (Debrecenben tisztviselő volt) szintén a nagyezüsttel lett kitüntetve eleste után. Mit szólnak majd az alias adatokhoz, a most elesett Lövi Gyula őrmester fiatal felesége és gyermeke? A bronz, a kisézüst és nagyezüst tulajdonosa volt. rohamra vezette csapatját a Montellóra. Egy gránátoltotta ki életét a Montellón. Tenczer Izrael törzsőrmestert felesége siratja. A montellói harcokban esett el. A bronz, a kisézüst és nagyezüst tulajdonosa. Berger Henrik őrzető, a bronz és nagyezüst tulajdonosa is ott esett el. Hányan estek még el 69-es zsidó katonák, kikről nem tudom, hogy hol lettek eltemetve — mert vissza jöttünk a Montellóról. Sokat sirtam már értetek, elesett 69-es zsidó testvéreim, de midőn az Alkotmány adatáról olvastam, ismét könnyeztem és elsíratlak benneteket! Kiváló tisztelettel Fischer Géza, a 31. cs. és kir. hadosztály tábori rabbija.

Nagyrabecsült Szerkesztő ur, bizonyára tudomása van arról, hogy az „Alkotmány” f. évi szeptember 1-én megjelent számában valami „Fehérvári” név alatt bujkáló egyén 86 tisztársamat, köztük engem is, a 12. honvéd gyalogezredből pelengére állított, hogy mi mind bujkálunk a front elől és „golyómentes helyen vitézkedünk.” Névről-névre menve, meg tudom cáfolni a cikk rágalmát, mindannyian fronton sokat kinlódott emberek, nagyrésze rokkant, a másika nemrég jött el onnan, avagy a legközelebbi menettel oda utba indul. Az én esetem például az: a háboru első napjától kezdve katonáskodom, 36 hónapot töltöttem a harctéren mindig mint szakasz- és századparancsnok, tehát első vonalban. Őt kitüntetésem van és minden szerénységgel nélkül merem állítani és ha kell bizonyítani, hogy ezredemben nincsen egyetlen egy olyan tiszt, aki nálamnál többet kinlódott volna a különböző harctereken. Ez év májusában végre sikerült nekem is, mint megannyi keresztény

tisztársamnak hazakerülni, bár teljesen tönkretéve, súlyos betegen. A honvéd helyőrségi kórház lelete alapján mindenemü katonai szolgálatra jelenleg alkalmatlan vagyok. Ennek dacára és mivelhogy „zsidó létemre protekció volt”, szolgálatra berendelték és jelenleg Máramarosszigeten teljesítik a közfelmezősi miniszterium vármegyei ellenőrző tisztje a hazának legalább is olyan fontos szolgálatot, mint az Alkotmány cikkírója. De nem akarok hosszadalmas lenni. Annyit tessék azonban tudomásul venni és ezt tudtára adni az egész zsidó közvéleménynek, hogy ez az ügy nem marad annyiban. Elég a hallgatag ökölbe szorulásból és a nyelésből. Előráncigálom azt a kanálisan bujkáló alakot és szemtől-szemben állva kérek majd tőle a bíróság előtt bizonyítást. Beperelem rágalmazásért. Sőt még előnyt is adok neki, magam ellen azonnal felettes parancsnokságaimnál becsületügyi eljárást kérek. Állapítsák meg parancsnokaim, keresztény tisztársaim, katonáim, hogy hol és mikor bujkáltam. Annyit már is mondhatok, hogy a reám dobott sár helyett kövel fogok visszafelelni. Elég az elméleti vitákból. Meggyőzni ezeket igazunkkal soha sem fogjuk tudni. Tehát csülökre magyar! Mi zsidók is tudunk már ökölrel bänni, a harctér megtanított erre is. Tehát raita. Terror ellen mi is terrorral fogunk élni. A történelem nem fog megismétlődni, nem fogják ismét, mikor baiban vannak, a zsidóknak és bosszu kielégítésnek odadobni. Midőn az urak „Önvédelmi ligán” dolgoznak, számoljanak velünk is, mi, zsidó katonák, mi is ott leszünk. Ha kell a harcot a külső ellenséggel való béke után folytatni fogjuk, a mi külön ellenfeleinkkel is. Maradtam nagyrabecsült Szerkesztő uramnak szolgálatára mindig készen, mély tisztelettel híve L. . . . Emil tart. főhadnagy.

Az igazi egri adatok.

„...A 204. számú Alkotmányban megmutatták alaposan a lelkiületüket. Tizenkettes katonatisztekéről írnak, akiket nem ismernek, akikről csak annyit tudnak, hogy zsidók és jelenleg nincsenek a harctéren. Felsorolnak 86 tisztet. Egyik-másik nevét kétszer is közlik, hogy jobban emlékezze be véssék azokkal, akik erre éhesek. Egy-két, vagy több idegen hangzású nevet is felsorolnak, de e nevek viselői jobb keresztények, mint az Alkotmány egész szerkesztősége együttvéve. Ha nem hiszik, kérdezzék meg például Hatvan községet, kit tartanak jobb kereszténynek Ring Gyula századost, avagy az Alkotmány szerkesztőségét? Egyáltalában az a hitünk, hogy Hatvan válasza maguknak nem lenne kedvező, ha tényleg megkérdeznék. És sok zsidónak gondolt kereszténnyel járnának így. Itt csak az érdekel bennünket, hogy kik azok a tizenkettős zsidó honvéd tisztek, akik itthon vannak. Nézzünk csak a szemük közé. Valami nagyszerű dolgot fogunk tapasztalni: e zsidó tisztek mind hősök voltak. Kik ezek? Azok, akik a háborunak legnagyobb részét a harctéren töltötték olyankor, amikor a harctéren legégetőbb volt a munka. Azt írja az Alkotmány, hogy „tipusa a szegény ügyefogyott segédszolgálatos tisztnek a 12-es pótzli. segéd tisztje: dr. Székely Menyhért százados (atlétája a pótzli-nak)”. Igen. Ez a százados a háboru felét a harctéren töltötte és nyomorék lett a lábára. Ezért van itthon. Azt csak melleleg említjük meg, hogy míg a harctereken járt és dicsőséget szerzett a honvéd névnek, az oroszul idején kifosztották máramarosszigeti lakását és irodáját teljesen. Holmi kártérítésről eddig sem mi, sem önök nem hallhattak. — Króh Izsó npf. százados önök szerint arcan hasonlít a Mauthner reklámjához. Lehet. De tudjuk róla azt, hogy a háboruban minden harctéren megfordult és első alkalommal egy évnél tovább volt a tűzvonalban. Mikor harmadszor is ki kellett volna mennie a frontra, a kassai kerületi orvosfőnök véleménye alapján nem osztották be a menetbe. Azok az orvosok, akiket az Alkotmány felsorol kettő kivételével, a hosszú harctéri szolgálat után kerültek a póttesthez most először. A zászlósok, mind a harctéren léptettek elő. Hogy egy részük zászlós, annak oka egyrészt az, hogy nemrég vonultak be, (hogy későn születtek, nem egészen az ő hibájuk), másrészt a fogságból most jöttek csak vissza. A zászlósok között van olyan is, aki a mozgósításkor vonult be, mint póttartalékos és a múlt esztendőben tavasszal jött vissza a póttesthez a tisztjelölti iskola elvégzése végett (pl. dr. Fried). Dr. Markovics Márton hadnagy is a npf. egyévi önkéntességen kezdte. Az orosz harctéren volt, súlyos lábsebet kapott. Utoljára, kevés hián, egy évig. Nichtburg Izidor hadnagy másodszor van most a harctéren. Először kézlővést kapott. Kleinberger Hugó hadnagy (fogász) mint egyévi önkéntes önként ment ki a harctérre, ahonnan mint egyévi önkéntes tizedes jött vissza. Egy évig nyomorék volt és másodszor 1917. elején ment ki és a végén jött vissza betegen. Ma is beteg. Gara József eu. hadnagy 1915. nyár végétől 1917. végéig volt egyfolytában a harctéren. Ha a kitüntetését nézzük, használható ember lehetett ott. Dr. Görög Miksa orvos most is Skutari-

ban van: Földvári Farkas főhadnagy a háboru elejétől Csernovitzban van. E vidéken valaha — ha jól emlékszünk — oroszok is voltak. Idős tiszt mind a kettő. Dr. Szőke Sándor hadnagy ez évben volt először látható Egerben. Eddig orosz fogságban volt. (Prémizl). Berkovics Simon hadnagy 20 hónapig volt a harctéren. 4 hetes katonakorában, ki sem képezve, ment a harctérre. 20 hónapi küzdelem után fejléblövés és 2 old. tüdőcsucshuruttal, roncsként jött haza. Tartalékba helyezték mint rokkantat. Ő az a zsidó hadnagy, akit a többi zsidó között legénységi állományu korában arany vitézségi éremre terjesztettek fel: megkapta a nagyezüstöt. Dominusz Jenő hadnagyra vonatkozólag ugyancsak azt jegyezhetjük meg, hogy a háboruban tanúsított vitézsége miatt lett hadnagy. Súlyos betegen elszabadságoltatott. Erdélyi állatorvos orosz fogságból most jött meg. Klauber Frigyes főhadnagy betegen vonult be, harctéri szolgálatra — igen sokszor felülvizsgáltatott — most sem alkalmas, s betegen állandóan hadtápszolgálatot teljesített, de nem Magyarországon. Most is súlyos beteg — szanatóriumban. Grosz Ignác hadnagy 1915. végéig teljesített a harctéren szolgálatot. Tüdőlövés miatt harcképtelen. Dr. Fekete főhadnagy, dr. Heller ezredorvos idősebb tiszt. Spitzer József főhadnagy, akiről azt írják, hogy jelenleg a borsai pályaudvar-parancsnok, mint pályaudvar-parancsnok az orosz betörés alkalmával harcban állott az oroszokkal. Egyébként koránál fogva, nemsokára leszere. Hell Lajos npf. százados, ki 8 hónapig volt a harctéren; a hadsereg főparancsnokság mint öreg tisztet most hazaküldi. Politzer Bernát főhadnagy mérnökről csak azt tudjuk, hogy mérnöki teendőket végzett a háboru alatt és nem igen lehetett „golyómentes” helyen mindig. Grünwald Marcell főhadnagynak sziveskedik a szemébe mondani az Alkotmány-nak mondanivalóit ő helyt áll magáért. Steinberger Hermann főhadnagy a pozsonyi hádbiztosságnál teljesít szolgálatot. Ez igaz. De miért nem írják meg, hogy miért. Mert felülvizsgálaton mint idős tisztet odaautalták. Bodnár Zoltán npf. századosról nem lennének szivesek megmondani, hogy honnan került Mladenovácba a Bezirkskommandóhoz? Hát azt, hogy mikor? Igen érdekelné minket. Végigcsinálta t. i. az egész szerb offenzívát és betegen került a hadtápbba. Dr. Székely Menyhért századosról már megmondtuk, hogy nyomorék lába miatt teljesít pótzászlóalj-segéd-tiszti szolgálatot, mellén egy csomó kitüntetéssel — és úgy tudjuk teljes megelégedésre a keresztény vallásu tisztnek is. Dr. Vajda Lipót npf. főhadnagy idős tiszt, a skutarii I. albán-zászlóaljnál dolgozik s ott bizonyosan nem méltelyező cikkeket ír, hanem a legfelsőbb szolgálat érdekében igen sok hasznos munkát végez öreg népfölkelő léte. A czél Hugó npf. százados a szerb hadjárat minden nehézségét átélte. Hosszas kórházi kezelés után került a helyi szolgálatos tiszték közé és Sauer Arnold főhadnagy, jászberényi segéd-tiszttel együtt olyan rendületlen egészségnek örvendenek, hogy a lélek hálni jár beléjük. Tessék csak megnézni őket!! Fehér Ármán hadnagy a harctéren teljesít szolgálatot, mint önök írják: a gazdasági hivatalban. Két és fél évet töltött a harctéren. Dr. Csillag Sándor, Barta Miksa főhadnagyk és Schwarz Simon npf. százados több utánajárással aligha kerültek volna tollukra, urak! Mind idős, beteg tiszt. Handel Viktor npf. zászlós (póttartalékosból lett!) — mondjuk — háromnegyed esztendő kivételével állandóan a harctéren volt 1914. augusztusától kezdve. Zöldi Nándor npf. hadnagy 1915. augusztustól kezdve két alkalommal volt a harctéren. Közben betegen igen rövid időt töltött kórházban. Első alkalommal — bár erősen gyomorbeteg volt — önként jelentkezett a harctérre. Fürt Mór hadnagy szolgálatát is nehézményezik? Jobb keze teljesen összeroncsolt az első harctéri szereplésétől. Hogy a második harctéri szereplése után mi történt hasával és a gyomrával Duchze után, Pesten a Dollinger-klinikán elfekvő orvosí lelet bőven megmagyarázza, ha beletekinthetnek. Katonái, akik századából életben maradtak, azt mondják a legbátrabb katonatiszték egyike. Most is nyomorék, bottal jár. Legalább két teljes évet töltött a harctéren. Glaser Rezső npf. százados végigcsinálta a szerb offenzívát, polgári foglalkozásából kifolyólag (mérnök) teljesít Belgrádban szolgálatot jelenleg. Dr. Weisz Mór gazdasági tiszt, hadnagy tényleg a 39. honvéd hadosztálynál van és élelmezőtiszt. Tessék elhinni, ilyennek is kell lenni és azt is higvjék el, az élelmezés igen fontos a harctéren és ehhez igazán csak gazdasági tiszt érthet jól. Igen valószínű, hogy e hadosztálynál nem ő az egyedüli gazdasági tiszt. És vannak ott keresztények is. Weisz Móric eü. hadnagy nem gyógyszerész, hanem orvostanhallgató és — eltalálták — jelenleg tanulmányi szabadságon van. Azt elfelejtették azonban róla megírni, hogy a mozgósításkor négy heti kiképzés után került a harctérre és csapatszolgálatot teljesített ott. Egy párszor volt a harctéren már úgy, hogy ha összehadjuk katonai szolgálatát éveken, azok felét a harctéren szolgálta le, egy negyedrészt kórházban mint be-

teg, a másik negyedrészt pedig helyi szolgálatban. Dr. Erdős Vilmos főhadnaggyal kapcsolatban azt kérdezzük az Alkotmánytól: hallott-e valamit a Kárpátokban lefolyt harcokról? Ha nem hallott volna, akkor kérdezze meg ezt a főhadnagyt. Ő tud róla. De tud egyet-mást a román fronton történekről is mesélni. Pedig a román fronton vívott harcok alkalmával már helyiszolgálatos volt. Nézzék meg a harcokban kapott kitüntetéseit. Hát Forgács Árpád hadnagytól mit akarnak? 1915. nyaratól kezdve kis megszakításokkal a harctéren volt mindig. Saját maguk is azt írják, hogy most is ott van. Még a tábori postáját is megírják, hogy 415. a száma. Klein Vilmos százados sok nehéz szolgálat után került a II/15. hadtáppászólóhoz. Valószínűleg a polgári foglalkozása miatt (vállalkozó.) Végigcsinálta a szerb háborút, karlövessel került vissza. Elhízott, öreg ember. Molnár Sándor főhadnagy jelenleg a lábbadozó osztag-parancsnokságnál van Egerben. Kérjük, írják meg azt is az igazság kedvéért, hogy mióta van ott és azelőtt hol volt? Háromszor volt a harctéren, nyakcsigolyalövést kapott. Hartmann Sándor hadnagy eredetileg a 9-es honvédekhez tartozott s onnan került a 12-esekhez. Mint tizenkettes kivette a részét a harctéri szolgálatból. Átlag 3 hónaponként megjelent felülvizsgálatokon. A felülvizsgáló-bizottság is, de meg két repülő-bizottság is betegnek találta. Basedow-kóros; más tiszt ilyen bajjal elmenne üdülni. Ő fronton van, becsületből. Hajdu Pál hadnagy az iskola padjaiból került kétszer is a harctérre, onnan pedig egy becsületesszivbajjal és sebbel, láblövessel haza. A foglalkozása egyébként bölcsészethallgató és nem magánhivatalnok. Nagy Sándor hadnagy és dr. Hámos Béla századossal kapcsolatban csak az a megjegyzésünk, hogy rájuk fér az általuk jelenleg teljesített „könnyebb” szolgálat. Hámos dr. öreg ember, Nagy Sándor erősen tüdőhurutos. A 40 kg. súlyu dr. Engländer Viktor zászlós katonai újságot szerkeszt tényleg, de azért, mert harctéri szolgálatra már bevonulásakor sem volt alkalmas. Neufeld Sándor főhadnagy az 1915. évi harcokban Galiciában hátán, vállán, lapockáján olyan súlyos sebet kapott, hogy egy teljes álló esztendőig csupán a mozgás kövekeztében felszakadt mindig a sebe. Másodszor is tovább volt egy évnél a harctéren, ahonnan nemrég került vissza. A miskolci Res.-Spitalban fekvő Markovits Sándor hadnagy egészségesen bekerülhetett a kórházba? Tüdőbajos, olyan súlyos, hogy elszabadságolták. Valószínűleg ő sem lehetett kellő harctéri szolgálat nélkül hadnagy. Lebovics Emil főhadnagyról helyesen jegyzi meg az Alkotmány, hogy a Bródv-kórházban van jelenleg. De viszont mi tudjuk, hogy 1915. márciusában mint e. é. önkéntes kiment önként jelentkezés folytán a harctérre és 1917. márciusában küldték vissza mint kardos tisztet egy csomó legénységi kitüntetéssel a pótesthez, ahonnan másfél hónap múlva ismét a harctérre ment s most a kórházban van. Ne vegyék rossz néven tőle, hogy nem esett el. 35 hónapot töltött a harctéren; olasz fogságból visszaszökött és vaskoronára van felterjesztve. Vértés Mór (hogy hosszabb legyen cikkük, kétszer is szivesek voltak róla megemlékezni) jelenleg tanulmányi szabadságon van a technikán. A harctéren egy cseppet sem volt rövidebb ideig, mint azon keresztény baltársai, akik vele együtt mentek el 1915. szeptemberében. A pótesthez 1917-ben került és helyi szolgálatos a kassai és pesti kórház szerint is, sőt a repülő-bizottság véleménye alapján is. Szigeti Ferenc npf. főhadnagy e. é. önk. tizedesből a rendfokozatokon keresztül a harctéren lett npf. hadnagy. Több mint egy évig volt a harctéren. Ötven lépés gyaloglás után fuldoklik. Betegségét nem mint gazdálkodó szerzte. Dr. Forgács Dezső századosról, dr. Lányi Géza főhadnagyról azt tetszik írni, hogy „fürdőznek.” Hát most olyan világot élünk, hogy a katonatiszték csak úgy luxusból fürdőznek. Forgács gyomorbajos, öreg ember; Lányi 44 hónapig volt mint századparancsnok is a harctéren; több kitüntetése van; AOK rendelet küldte vissza a harctérre. Dr. Braun Gyula ezredorvos is azért került most Egerbe, mert zsidó? Végigcsinálta a szerb offenzívát. Szerb, albán maláriás vidéken teljesített 3 évi szolgálatot. Salamon Lázár és Kertész Ármán zászlósok is elfelejtkeztek arról, hogy az Alkotmány nem tűri meg azt, hogy zsidó élve kerüljön vissza a harctérre, akármeddig is lettek légyen o. t. Miért nem figvelt ez a két zsidó zászlós? Ha meghaltak volna, talán még az Alkotmány is szentelt volna nekik egy-egy sort. Salamon fejlövést kapott Kertész a harctéren kapott tüdőbajt, 1 évig volt a harctéren. Grünfeld Hermann hadnagy tanulmányi szabadságon van — a harctérre, hol 2 éve harcol. Obláth Fülöp hadnagy civilben joghallgató és sokszor és sokat volt — egy és fél évig — a harctéren. Tüdőbajos. Klein Mór npf. hadnagy is Egerben van, mert az építkezésnél felhasználják. A harc erre nem mehet vissza, mert ott rokkant lett. A bal kezét tovább, mint egy évig felkötve hordta. Béna Grosz József hadnagyról helyesen jegyzi meg, hogy kiképez a 3. pó századnál. A kiképzési szolgálat alatt mást nem tehet. Kiképzési szolgálata pedig

azért van, mert nemrégén fért vissza a harctérről, hol 1 és fél évig harcolt. Katonáéknál pedig úgy áll a dolog, hogy sebesülés, vagy betegség után 4—6 hét keretszolgálat van mindenkinek, hogy ezalatt visszanyerje szolgálathétségét. Grosz József hadnagyval is így van ez. hiába zsidó. Grosz Sándor hadnagyot már mint Nagy Sándort kipécézte az Alkotmány. Groszmann Ignác (mint rokkant látták viszont) és Grosz Ede hadnagyok alig pár hete, hogy visszatértek az orosz fogságból épp úgy, mint dr. Melcher Vilmos ezredorvos is. A hadifogságból visszatértekre vonatkozó rendeleteket nem tetszik ismerni? Ezek ellenkezőjét még zsidókra sem lehet alkalmazni, akárhogy is mérgeződnek az urak emiatt. Neuschloss Jenő npf. százados is végig élte a nehéz napokat, amikor az Alkotmány munkásai itthon lebzselték. Máskülönbén már öreg ur, akire a leszerelés is rávonatkozik. Adler Jenő hadnagyotól meg lehet tudni, hogy nem éppen a legutolsó legény volt a harctéren. Dr. Feldmann Ernő hadnagy sem egyszer volt a harctéren és nem rövid ideig. Viszont minden tizenkettős tudja felekezeti különbség nélkül, hogy ő testtel-lelékkel katona a javából. Most is a harctéren van. Egy és fél éve küzd odakinn. Dr. Gutmann főorvos sem szorul védelemre. Az orvosokat a szolgálat érdekeinek megfelelően majd itt, majd ott alkalmazzzák. Nem katonaorvos, civilorvos, népfölkelése kötelezte. Nem tartozik az ezredhez. Ring Gyula százados keresztény. Öreg ember, de számos kitüntetéssel, aki számos zsidó tiszt bajtársával harcolt együtt az itt felsoroltak között. Kölsönösen azt mondják egymásról másoknak, — már mint Ring és a zsidók — hogy derekasan viselkedtek a harc mezején. Szűsz Bódog hadnagy orosz fogságból jött haza, nehéz viszonyok közt szökött meg. Szász Sándor eü. hadnagy, orvosnövendék és nem gyógyszerész. Népfölkelési szolgálatra fegyvernélkül alkalmasnak osztályozott önkéntes volt és a kerületi parancsnokság engedélyével önként vállalkozott harctéri szolgálatra, amely jó hosszú ideig tartott. Így lett hadnagy. Ott lett betegs — természetes — ennek következtében lett helviszolgálatos Egerben ismét. Tüdőbajt kapott. Kertész Béla hadnagy. Orosz fogságból jött vissza. Még tanuló, tehát jár neki a tanulmányi szabadság éppen úgy, mint a nagyon rossz szemű Rosenfeld Endre eü. zászlós, ki a harctéren van és a harctérről kapta a szabadságot. Fisch Lipót eü. hadnagy Budapesten a Golgota-utcai hadikórházban van. Orosz fogságból jött betegen haza. Kaufmann Hugó hadnagyot amiatt panaszozik be, mert a karhatalmi kirendeltségnél van. Jó hosszú — 17 hónapos — harctéri szolgálat után, ezt elfelejtették megírni, valamint azt is, hogy, mint egvedül utazó, bármelyik percben kiküldhető a harctérre. Holló Lajos dr. npf. hadnagy hosszú harctéri szolgálat után jobb kezével teljesen tehetetlenül került a kassai hadbíróshoz. Nézzék meg ott, megláthatják.

Az ezred zsidó tisztjei a többivel együtt a volhyniai mocsarakban kapták a tüdőbajt...

A harctérről írják nekünk:

Jómagam az Alkotmány című napilapot, a hírlapírás e férctermékét már négy esztendeje nem láttam (a harctéren levők soraiban — ugylátszik — e lap nem valami nagyon prosperálhat...) abban tehát a székesfehérvári 69. közös gyalogezred hősi halottainak statisztikájához fűződő kompetens (?) kommentárt nem is olvashattam. Az Egyenlőség aug. hó 24-iki számának „Glosszák a hétről” rovatában azonban egész véletlenül szemembe ötlött az a kis replika, melyet a fenthivatkozott lapszámhoz az Alkotmány Székesfehérvárról... beszerzett adataira, s mondhatom: csodálom, sőt irigylem a „Glosszák a hétről” ismeretlenül is tisztelt íróját, hogy annyira megtudta őrizni hidegvérét, hogy csak sarcasmussal saturált lesajnálással felelt az Alkotmány arcátlan támadásaira. Engem ellenben (őszintén szólva) elkapott az indulat, a felháborodás szülte düh arcomba kergette a vért s bevallom, hogy az Alkotmány közlése feletti megbotránkozásomnak nem tudok oly nyomatékos és stilszerű kifejezést adni, mint, amily indulatot és felrugást az Alkotmány cikke joggal megérdemelne. Ha tudnám, hogy az Alkotmány cikke a magas redakció téves informáltatásán alapszik, úgy nem is vennék magamnak időt ahhoz, hogy e tévedésre fényt vessek — és polgári és katonatiszti méltóságomon alulinak tartanám, hogy innen a harctérről, a vérzivatarok legcentrumából felvilágosító sorokat intézek a kényelmesen békés polgári életet elő és a szerkesztőségi irodák üdítő hűvösségében meghuzódó Alkotmány-szerkesztő korifeusokhoz. Meg lévén azonban győződve arról, hogy az Alkotmány a közölt adatok hamis voltának tudatában pattogatja kanászostorát. — mondom — csak ez a körülmény indít engem arra, hogy az olvasottak felett egyszerűen napirendre ne térjek.

Jól tudom, — még a békekor éveiből — hogy az „Alkotmány” rövidlátása dioptriákban kifejezve legalább is három-jegyű számmal jelölhető csak meg, olv. súlyos látási zavart,

avagy mondhatnám, patológikus látászervi bántalmat még sem merek egy laptól (!) feltételezni, hogy egy hírlap teljes jóhiszeműséggel azt állítsa, hogy a monarchia első ezrede, mely a világháború összes harctereit megjárta és a legvéresebb csaták legexponáltabb pontjain lobogtatta zászlaját, eddig 117 főnyi veszteséggel áll a statisztikában és ezen veszteségben csak 1. mondd egy zsidóval szerepel.

En, a magam részéről tudom, hogy ezredem hősi áldozatainak száma mily jelentékeny, tudom, hogy hány özvegy és árva zokog keserű könnyeket azok emléke felett, kiket nálunk ért el a háború Kaszása, azt azonban bizony nyilván nem tartom, hogy a hősi halált haltak közül hányan nyugodtak el az Urban „Uram Jézus Segíts!” jajkiáltással, avagy hányan lehelték ki hősi lelküket „Semá jiszroel” sóhajjal az ajkukon. Nálam és előttem a katona: katona, nálam és nálunk gránátok robbanása és golyók sivitása közepette nem számít, hogy a hősök haláltmegvető rohamában kinek a mellén lég-szent erekyeként a szerető anya, vagy a remegő hitves átnyújtotta kereszt, avagy kinek kebléhez simul a négyrojtos gyalocsszalag, nálunk csak azt nézik és egyesegyedül csak azt, hogy a katona kötelességtudásának magaslatán áll-e? A fentiek szerinti megkülönböztetés, a hősi halottak felekezeti szerinti disztigválása — ugylátszik — csak az „Alkotmány” életképességének a főartériája.

Hogy azonban a jövőben porbaránthassam az „Alkotmány” nevetségesen hamis adatait és megcsorbíthassam az ellenünk folytatott aknamunka furójának hegyét, majd igenis szentelni fogok egy kis figyelmet annak megállapítására, hogy hősi magatartás, önfeláldozó kötelességtudás, sebesülés, avagy hősi halál mikor fog zsidó katona nevéhez fűződni. A világháború első négy évének ily irányú ezredembeli adataival eddig még — sajna — nem rendelkezem, de a jelen esetben impulálva érzem magam arra, hogy a közelmúltban lefolyt Montelló-i küzdelmekben (nem tudom, tudja-e az „Alkotmány”, hogy egy Montelló is van a geográfiában?...) elesett zsidók (igenis zsidók! tisztelt Alkotmány!) egy kis statisztikájával, rövid, de annál többetmondó számadataival szolgálhassak. Az adatok „rekvirálása” végett nem kellett Székesfehérvárra mennem, az alatt megemlített zsidó hősök hősi viselkedésének, hősi halálának — mondhatnám — közvetlen szemtanúja vagyok. Talán kompetensebb hírforrás ez, mint egy püspöki residencia teritékes asztalánál pikkolózó „saját tudósító”...

Hogy a Hindenburg tábornagy nevét viselő cs. és kir. 69. gyalogezred „Montelló”-n szenvedett vesztesége mily nagy volt, az nem tartozik ide. Legyen elég annyit megállapítanom, hogy a veszteség nem volt súlyos. Azt azonban kijelentem, hogy az ezred a Montellón 10 tisztet veszített el s ezek közül nem kevesebb, mint 5 volt zsidó vallású. Nevük: Krausz József főhadnagy, Keller István zászlós, Braun Ede zászlós, Deutsch József zászlós, Mayer Fülöp zászlós.

A felsoroltak mindegyike többszörösen kitüntetett tiszt, kiknek mellét a vitézségi érmek egész szériája díszítette, s hogy többet ne mondjak, Krausz főhadnagy (az ezred Leonidása) a vaskoronarend lovagja. (Nem toll-, hanem kardforgatásért kapta a rendjelet, tisztelt Alkotmány) Hogy hány zsidó legénységi egyén esett el a Montellón, annak — majd, ha időm leend — utánajárok, az ezred 13. századánál már érdeklődtem: Tenczer Illés törzsőrmester, Löwy Gyula őrmester és Berger Henrik ővezető. Mindannyian a nagy- és kiscsüist, továbbá a bronz vitézségi érmek tulajdonosai.

Harctér, 1918. augusztus 25.

Dr. Vincze Gszkár főhadnagy,
a 69. közös gyalogezredben.

Prohászka püspök védenice.

Azt a gyalázatos statisztikát, mely az egri 12. honvédeezred „86 zsidó tisztjét” meghurcolta ország-szerte azzal, hogy „golyómentes helyen vitézkednek”, mint minden újabb antiszemita csinytevést, szintén Prohászka Ottokár dr. székesfehérvári püspök urnak köszönhetjük. Az ő védenice állította össze ezeket az adatokat Egerben és küldte el a püspöknek, ki azt lapjai által gyorsan publikáltatta.

A hősnek neve Kóródi-Katona János. Foglalkozása a polgári életben közigazgatási gyakornok és tiszteltbeli szolgabíró. Katonai rangjára nézve tiszteltyettes az egri 12. honv. gy.-e. gazdasági hivatalában. Ez a valódi golyómentes hely. Kóródi-Katona ur, ki aktív kongregációs, 2½ évig harcolt a háború kezdeté óta különböző irodákban, míg végre 1917-ben a harctérre ment, de nem a lövészárokb, hanem golyómentes helyre, tudniillik gazdasági hivatalba. Nemrég hazajött.

Ez a hős, biztos gazdasági hivatalbeli helyéről, fizetési könyvei segítségével gyalázatos statisztikát állított össze a zsidó tisztekről. Ő, a gazdasági hivatal virága, öreg, halott-beteg, sebesült zsidó tisztekről, harctereket végigharcolt hősekről, menyasszonyukhoz 1—2 napra a harctérről Egerbe jött zsidó ifjakról kisütötte, hogy nem mennek a harctérre és golyómentes helyen vitézkednek. Valódi kongregációs cselekedet volt.

A bajnok elküldte „adatait” a hamis zsidó adatok magyarországi apostolának, Székesfehérvár püspökének. Szíves felhasználás végett. A püspök ur boldog volt. Ahelyett, hogy megvizsgálta volna az adatokat, ahelyett, hogy érintkezésbe lépett volna, helyességüket megállapítandó, a 12. h. ezred parancsnokságával és a honvédelmi miniszteriummal, gyorsan megiratta őket házi káplánjával a klerikális sajtóban mint színigazságot. Így juttatta Prohászka az Alkotmány hasábjaira ezt a vérig sértő adathalmazt „86 zsidó tisztről”, kiket katonai becsületükben bántott meg az egri adatgyártó és támogatója, a székesfehérvári püspök.

Az egri zsidó tiszteket a klerikális sajtóban és gyűléseken ezekután országsszerte meghurcolták.

Mai számunkban közöltük a valódi adatokat. Még azt jelentjük, hogy a tettesnek, Kóródi-Katona urnak eddig bántódása nem esett. Ő maga jelentette ki, mikor kérdőre vonták, hogy neki Prohászka megígérte, hogy bántódása nem lehet.

Igy is történt. Kóródi-Katona Jánost, ahelyett, hogy becsukták volna, a napokban kinevezték a nyíregyházi lókorház gazdasági hivatalának vezetőjévé.

Golyómentes helyre.

Legközelebbi számunk:
gazdag tartalmu
szukosz-ünnepi szám.

HIREK.

...

— Országos gyűjtések az Önvédelmi Liga és az Egyenlőség sajtóalapja javára. Az elmúlt újévi ünnepken, mint a beérkező tudósításokból látjuk, országos gyűjtések indultak meg arra a két célra, melynek propagálását legutóbb hű olvasótáborunktól kértük, a magyar zsidóság önvédelmi alapja és az Egyenlőség sajtóalapja javára. Mindkét célra megindult az udakozás; a tóra előtt, gyűléseken, gyűjtők buzgalmából máris jelentékeny összegek folytak be. Számos hitközségben külön bizottságot alakítottak, mely e két célra megindította az akciót; annak a kérésünknek pedig, hogy lapunk terjesztésére és növelésére tízezer újabb előfizetőt gyűjtsön maga a közönség, máris igen szép eredményei vannak, amennyiben csupán e héten máris több száz előfizetőt jelentettek be nálunk.

Mai számunknak a papirhiány miatt egészen szűkre szabott terjedelme nem engedi meg, hogy a két akcióról és újabb fázisairól részletesebben beszámoljunk, most csupán arra szorítkozunk, hogy lelkes híveinknek az egész országban, kik eszméink és lapunk ügyét diadalra viszik, hálás köszönetünket fejezzük ki.

— Újév 5679. Az év ujulásának ünnepe lezajlott. Az áhitatos zsidó lelkek egybesereglettek a templomokban és alkalmi imahelveken, hogy buzgó fohászokban kérjék a mindenek urától az évek óta dúló vérzivatar elmulását, maguk és szeretteik életének meghosszabbítását,

az özvegyek és árvák, a békák és rokkantak megvigasztalását, az elesettek, a hősi halált haltak megjutalmazását, az ország és népei megnyugvását új munkakialakításban, jólétben és a szerencse dúz gyümölcseiben. A két ünnepnapon, melyen oly sok kérni, könyörögni való akadt, mint talán soha máskor, pihent minden zsidó munkás keze, az elméket istenes gondolatok foglalkoztatták és a szívek aggódó érzésekkel, istenfélelemmel teltek meg. Még ilyen nagyváros képére is, mint Budapest, rányomta bélyegét a zsidók ünnepe. Az üzletek tulnyomó része zárva volt, a közlekedés eszközei megfogyatkoztak az utcákon, a személyszállító közúti forgalom könnyebben bonyolódott le, a piacok üresek voltak s ünneplő ruhába öltözött emberek tarkították járdákon, köztereken és istentiszteleti időközön kívül a kávéházakban, a sétahelyeken, sőt a Dunaparton is. A zsidóság két ünnepnapja, melyek közül az egyik keresztény ünnepnappal esett össze, ezzel az ünnepnappal is nagyon szépen megfért, sőt szinte harmónizált a vasárnappal. Milyen boldogság volna, ha az emberek is olyan nyugodtan tudnának egymással összeegyezní, egymás mellett meglenni, mint ünnepnapjaik!...

Templomaink, imahelyeink itt a fővárosban szüntelenig teltek meg ájtatoskodókkal. A nők karzatain vagy elkülönített helyein sok a fekete gyászruha. A férfiak ülőhelyein a tábori szürke, az érdemjelek és főtemplomainkban a főtisztek aranygallérai váltak ki az obligát polgári fekete ruhák közül. Egynehány közigazgatási főtisztviselőn vagy a közélet és tudomány más férfián is örömmel nyugodhatott meg az impressziókat kereső szem. Az ájtatoskodás helyein diadalmasan virágoztak ki papjaink szónoklatai. Erő, hatás és bátorság dolgában valósággal korszakos volt az a beszéd, melyet újév második napján a dohány-utcai templomban Fischer Gyula dr. rabbi mondott el. Ez a beszéd, mely hallgatósága nagy tömegére valóban le sem írható hatást tett, az új idők szellemét, a magyar zsidóság fölébredő öntudatát és harci készségét, valamint a társadalom felsőbb köreinek az antiszemitizmus jegyében álló hadjáratával szemben megnyilvánuló helytállását oly hangnemen és oly erővel foglalta szavakba, minők a dohány-utcai templomban még aligha hangzottak el. A zsidó bátorság és tettekrevalóság himnusza volt ez a beszéd. Nyílt harc fölvétele a konok ellenfelekkel szemben. A tudós pap önvédelmi szervezkedésre buzdította lelkes közönsége ezreit s a felekezeti érdekeiért szüntelenül helytálló sajtó támogatására szólította. A hatalmas megnyilatkozást, melyet legközelebbi számunkban egész terjedelmében közlünk, mint történelmi jelentőségű tettet, ájtatos csendben, feszült érdeklődéssel és a tetszés meg a megelégedés morájával kísérték s végül szeretetük és ragaszkodásuk jeleivel halmozták el a papot. Mélyenjáró szép beszédet mondott Hevesi Simon dr. rabbi is újév napján. Az önvédelmi szervezkedés szükségességét hirdette tüzes beszédében Kiss Arnold dr. budai főrabbi és a föltámasztott gyűlölködést és a haló poraiból föltámadt új antiszemita szellemet ostromozta. A Rombach-utcai templomban hasonló értelemben nagyhatású beszédet mondott Adler Illés dr. és az Aréna-utcai templomban Weisz Miksa dr., míg az országközi kisegítő ájtatoskodási helyen Schwarcz Benjámín dr., a világháborút választván, témájával mélységes hatással szelidebb hurokat pengetett. Reich Koppel, a pesti orth. hitközség agg rabbija szintén az antiszemitizmussal foglalkozott és nagy érdeklődés közepette, hatáson szólott a kikeresztelkedésekről s a térítésekről, melyekkel a zsidóhitű katonákat még a fronton is megkörnyékezik. Mint e beszédekből következtethető, az idei újév és remélhetőleg a jomkipur és a sátoros ünnep is a zsidó öntudat életrekelésének és a zsidó önvédelmi szervezkedés fölismerésének diadalát fogja jelenthetni a magyar Izrael történetében.

Az ünnepi áhitatban felolvadt szívek a jótékonyság oltárai számára ezuttal is dúsan gyümölcsöztek. A két napon közel 100,000 koronát ajánlottak föl az adakozók a főbb pesti templomokban. A 200 koronát meghaladó adományok és adók sorozata ez:

Dohány-utcai templom adományok: báró Kohner Adolf 4400 K, Löwy Arnold 1550 K, Winterberg Gyula 3450 K, Nagel Marcel 2200 K, Tolnai Simon 4500 K, rusti Ruszt Oszkár 1200 K, jánosi Engel Gyula 900 K, Wiener Mór 3500 K, Miklós József 2000 K, Schlesinger Jakab 1000 K, Lévai Adolf 1100 K, Gárdos Alfréd 1000 K, Rosenberg Jénő 800 K, Kronberg Zsigmond 200 K, Hazai Fülöp 450 K, galg. Heteés Mór 1000 K, Ledermann Mór 600 K, Meitner Dezső 3250 K, Fischer Hermann 4500 K, Faludi Gábor 2000 K, Perlesz Dezső 1600 K, Strasser Alfréd 5000 K, Fischer Imre 800 K, Klein Antal 600 K, Adler Szigfried 1000 K, csepeli Weiss Manfréd 7500 K, Bruszt Dávid 450 K, Herzfelder Jenő 900 K, Rosenberg Félix 1200 K, Breitner L. Zsigmond 3000 K, Deutsch Gyula 2500 K, Kornis Hugó 400 K, özv. Hartmann Sándorné 300 K, Schön Ignác 550 K. — **Ferencvárosi templom:** Barta Béla 300 K, Dénes Jenő 600 K, Goldstein Ármán 220 K, Perlusz József 200 K, Rosenbaum Samu 250 K, béketemplom 1000 K, Nemes Gyula béketemplom 2000 K. — **Rombach-utcai templom:** dr. Links Ármán 500 K, Michelstädter Ármán 700 K, Roth Jakab 320 K, Dukesz Arnold 800 K, Szegő Miksa 800 K, Mandula Béla 300 K, Schillinger Miksa 400 K, Hersch Samu 300 K, Munk Gábor 550 K, Schillinger Sándor 600 K, Drucker Lajos 550 K. — **Sándor-u. imaház adom.**: Szücs Mór 500 K, Grosz Dániel 500 K, György Lázár 250 K, Vámos Henrik 200 K, Grünbaum J. 350 K, Glück Sándor 2400 K, Nagy Mátyás kávé 300 K, Pollák 400 K, Nemes (Vámos) 250 K, Farkas Sándor 500 K, Rosenberg Dezső 700 K, Kálmán Henrik 300 K, Lantos 200 K, Fodor 200 K, Holzer 450 K, Kulka Fülöp 500 K, Eibenschütz Sándor 650 K, Frommer József 400 K, Molnár Frigyes 500 K, Kállai Gyula 280 K, Nemes Ferenc 200 K, Guttman Géza 300 K, Klein Jenő 700 K, Grosz Károly 275 K, Glück Ferenc 600 K, Elkán 250 K, Roth Frigyes 300 K, Rosenzweig Benő 250 K, Widor J. 500 K, Összesen 13.200 K. — **Vigadói templom:** Perl Lipót 200 K, Stignitz Elemér 1000 K, Böhm Kálmán 1270 K, Herzburg 240 K, Sonka Marcell 300 K.

Aréna-uti templom adományok: Fuchs Gábor 200 K, Gáspár Fülöp 1260 K, Spiegl Jónás 350 K, Fuchs Hermann 200 K, Friss Zsigmond 1240 K, Fischer Dávid 370 K, Strasser Vilmos 340 K, Rein Áron 16.000 K, Szücs Izidor 200 K, Fischer Miklós 600 K, Heisler Mihály 400 K, Weinberger Vilmos 200 K, Rosenfeld Jenő 290 K, Tauszig Vilmos 315 K, Fabriczky Hermann 410 K, Singer Jenő 600 K, Grosz Menyhért 590 K, Schwarz Ármán 740 K, Reinhard Fülöp 600 K, Gattein Mór 275 K.

Összesítés: Dohány-u. templom 55.700 K; Rombach-u. templom 4145 K; Angyalföldi templom 20.010 K; Sándor-u. templom 13.200 K; Vigadói templom 3010 K; Ferencvárosi templom adományok 4570 K. Összesen: 100.635 K.

Adományok a Budai Izr. Hitközség templomaiban: Fleischl Sándor 800 K, özv. Friedmann Gusztávné 500 K, dr. Czákó Pál 500 K, Alapi Béla 465 K, Mannheim József 350 K, Rózsa V. Farkas 300 K, Reitzer Emil 300 K, Kálmár Sándor 250 K, Klein Izidor 250 K, dr. Révész Károly 250 K, Gelb Salamon 240 K, Streit Lajos 210 K, ifj. Freund Lajos 200 K, Schlesinger Sándor 200 K. Kisebb adományokkal együtt: 8524 K.

Az istentiszteletek énekrészeinek ellátásában a kántorok művészetük és tudásuk legjavát adták. Így a dohány-utcai templom két nagy énekmestere, kik a régi országházi istentiszteleteken is szerepeltek, Lazarus Adolf és Quartin Savel főkántorok, továbbá Tkats Izrael a rombach-utcai templomban, Grünwald Sámuel rombach-utcai kántor a vigadóbéli istentiszteleten és Doppelt Izidor a Lipótvárosi imaházegyesület Csáky-utcai imaházában.

Itt emlékszünk meg arról az incidensről is, melyet néhány napilap, mint olyat, mely Quartin Savel főkántor és Rózsa L. Lajos m. kir. Operaház művésze között lefolyt volna, nem éppen tapintatosan arra használt föl, hogy az „orosz zsidó kántort” megkritizálja. A t-ny állást elferdítve, tendenciózusan állította be. A tény az, hogy a két művész, akik közül egyik sem szorul a másik babérai, vetélkedve emelte az istentisztelet fényét, s a dohány-utcai templomban nemcsak hogy püsszegés s pláne botrány nem volt, hanem a közönség igaz áhitattal élvezte a főkántor énekét és az operaénekes betétjét. Az igaztalan támadások alkalmából, melyek Quartint, a népszerű főkántort méltatlanul érték, a közönség minden

rétegéből sokan keresték őt fel, hogy változatlan szeretetükről biztosítsák.

— **A Budai izr. hitközség** öt pótimaházat rendezett be. Négyet felnőtteknek, egyet a középiskolai ifjúságnak. Budapest székesfőváros tanácsa e célból öt iskolai tornatermet bocsátott rendelkezésére. A főünnep napjain megvendégelte a hitközség a budai oldalon állomásozó és kórházakban fekvő katonákat. Ennek költségéhez a chevra és nőegylet is hozzájárult. A jomkippur előtti és utáni ebédet szintén megrendelték a katonáknak. Az ételmezés költségei kb. 8000 koronára emelkednek. Ünnep előtt segélyosztás volt, mely alkalommal mintegy 400 család részesült támogatásban. Mint minden évben, ezidén is mindenik hitközségi tag megkapta a Budai Izr. Hitközség Értesítőjét és naptárát az 5679. esztendőre.

— **Az antiszemitizmus ellen.** Nagy Ferenc, a közéleti miniszterium államtitkára, az alsó-borsodi református egyházmegyének Vay Elemér báró elnöke alatt a héten tartott közgyűlésén nagy beszédet tartott a felekezeti kérdésről. Az antiszemitizmusról is szólt, abban a liberális szellemben, melyet protestáns barátaink részéről megszoktunk. Felhívja a protestáns világ figyelmét a felekezeti türelmetlenség tüneteire, amelyek, ugymond, nálunk az antiszemitizmusban nyilvánulnak és amelyek *a mai súlyos időben fokozottan veszélyesek. A magyar zsidóság becsületesen kivette és kiveszi részét a háború szenvedéseiből.* Nem a vallás az, ami az emberek közé válaszfalat emel, hanem a vagyoni különbség. A háború alatt újra és újra tapasztalhattuk, hogy a háborús konjunktúrák folytán az a vonal, amely a vagyonosokat a vagyontalanoktól elválasztotta, mind mélyebb szakadékká vált. Ezt a szakadékot kell reformokkal enyhíteni és a református egyháznak a szociális reformok, a háború szerencsétlenségeinek enyhítése, *a felekezeti türelem és az egyetértés hirdetése* terén kell jó példával előljárnia.

— **Papiktatás.** Trencsénben Fischer Benő dr.-t, a trencsényi hitközségnek egyhangulag megválasztott főrabbiját aug. 27-ikén iktatták be tisztségébe. Vágúhelyig Lövien Arnold előjárósági tag vezetésével küldöttség utazott eléje és a kíséretében jövő Stein M. nagyszombati és Schück L. temesvári főrabbiak elé. Az állomásnál a hitközség számos tagja várta, élén Weiss Sándor dr. főhadnagy képviselőtestületi tag és Donáth Manóné nőgyesületei elnökkel. A templom előtt az érkezőket Lichtenstein Adolf elnök fogadta. A templomba énekszó mellett kísérték a főrabbit feldiszitett ülőhelyére, ahol a hitközség elnöke köszöntötte szép beszédben. Ezt követte az új pap nagyhatású hálaimája és székfoglalója a feldiszitett szószéken. Elődeiről beszélt, majd programját fejtette ki hévvel és emelkedettséggel. Végül a Hymnust énekeltek. A beiktatáson a városi nőegylet, az ev. diakon. egylet több női képviselője, a vármegyei és városi hatóságok, a törvénytörvényes és más hivatalok képviselői, a III. izr. községkerület és több szomszédos hitközség küldöttei is megjelentek, Singer Lajos, a III. községkerület elnökének vezetése alatt.

— **100.000 koronás alapítvány.** Schreiber Izidor takarékpénztári igazgató és neje szül. Müller Rózsi Mezőtúron a városban létesítendő köz-kórház felépítésére százezer koronát adományoztak. A város tanácsa nevében a polgármester, Kun Árpád dr. és a főjegyző. Szatmáry Gyula dr., addig is, míg a város képviselőtestülete ezt megteheti, „szívük egész melegevel ragadták meg az alkalmat, hogy — miert levelükben írják — az adományozóknak számtalanszor oly jólesően tapasztalt s mostani tényükkel megköszönözött ritka nemeslelkűségüket magasztaló tetteikért, legfőképpen igazi elismerésüknek és köszönetüknek adjanak kifejezést.”

ÉRTESÍTÉS

ESZROGOK és LULOVOK tárgyában.

Mindazokat, akik ünnepi csokrokra előjegyeztek, értesítjük, hogy Eszrogok behozatala, az ellenséges határok elzárása folytán, leküzdhetlen nehézségekbe ütközik, miért is a most közeledő Szukoth ünnepekre a megrendelt ünnepi csokrok nem fognak rendelkezésre állani.

Jogosult azonban a remény, hogy a Palesztinából rendkívüli áldozatokkal utnak indított kis mennyiség még idejekorán olyképpen megérkezik, hogy minden hitközség legalább egy ünnepi csokrot kaphasson. Ezen ünnepi csokroknak postán való szétküldése olyképpen, hogy azokat a hitközségek az ünnepre megkapják, a mai viszonyok között lehetetlen lévén, — mihelyt a Szentföldi Eszrogok megérkeznek, a megrendelést tett hitközségek távirati értesítést nyernek arra nézve, hogy írásos meghatalmazással ellátott megbízottjukat Budapestre küldjék az ünnepi csokrok átvétele végett.

A BIZOTTSÁG.

— A szófiai szefard hitközség rabbija Zoller dr., eddigi trieszti rabbi lesz. Aránylag fiatal ember. 1881-ben született Brodyban, Galiciában. Vallástudományi kiképzését nagybátyjától, Halpern Sándor lemergi magdától nyerte, a rabbi-iskolát pedig Florenzben végezte. Triesztbe 1911-ben került, ahol rabbikollégája, egykori florenzi mestere, most bécsi rabbi, Chajes dr. volt. Irodalmi munkássága, mely történelmi vonatkozású, számottevő. Olaszul és németül egyaránt könnyen ír.

— Domonyi Domony Ödön, a magyar gyáripar egyik kiválósága, a héten 51 éves korában elhunyt. A Flóra magyar gyertya- és szappangyár vezérigazgatója volt, régi, nagy hírnevét öregbítette és szorgalmával, szaktudásával tovább fejlesztette. A háborús gazdasági rendben is nagy szerepe jutott. Egyik megalapítója volt az Olaj- és Zsiripari részvénytársaságnak, melynek társelnöki tisztségét viselte és alelnöke volt az olaj- és zsiripari bizottságnak, amely két szerv az országnak zsiradékkal való ellátásáról (ide nem értve a sertészsír-
radékokat) gondoskodott. Számos más ipari és pénzügyi vállalat is igénybe vette munkásságát, amely mindenben alapos, lelkiismeretes és szaktudású támaszkodó volt. Így benne volt a Machlup-féle bőrgyár, a kassa-oderbergi vasút, a budapest-lipótvárosi takarékszövetkezet, az ingatlanforgalmi és építésvállalkozó r.-t., s más részvénytársaságok igazgatóságában. Érelmeszedés oltotta ki dologhoz szokott életét. Domonyi Domony Mór min. tanácsos, a M. F. T. hajózási r.-t. igazgatója, fivérét vesztette el benne, de a maróti Fürst és Brüll-családok is részesei a gyásznak. Hevesi Simon dr. rabbi megkapóan bucsuztatta.

— A jomkipuri istentiszteletek imarendje. A pesti izr. hitközség templomaiban az istentiszteletek a következő időben tartatnak meg: Dohány-utcai templomban péntek esti istentisztelet $\frac{3}{4}$ 7 órakor. Szombat reggeli istentisztelet 7 órakor. Szombat délelőtti istentisztelet fél 10 órakor. Szombat délutáni istentisztelet 4 órakor. Szombat esti istentisztelet fél 8 órakor. Hétköznapi reggeli istentisztelet 7 órakor. Hétköznapi esti istentisztelet fél 7 órakor. (Szept. 17-től fél 6 órakor.) — Rombach-u., Aréna-ut 55., Páva-u. 39. templomokban: péntek esti istentisztelet $\frac{3}{4}$ 7 órakor. Szombat reggeli istentisztelet 7 órakor. Szombat délelőtti istentisztelet 9 órakor. Szombat délutáni istentisztelet 4 órakor. Szombat esti istentisztelet fél 8 órakor. Hétköznapi reggeli istentisztelet 6 órakor. Szept. 16-tól háromnegyed 7 órakor. Hétköznapi esti fél 7 órakor. Szept. 17-től fél 6 órakor.

Szeptember 15-én a jomkipuri előesti istentisztelet a Dohány-utcai templomban: szept. 15-ikén esteli istentisztelet háromnegyed 7 órakor, reggeli istentisztelet fél 8 órakor. — Rombach-u., Aréna-ut 55., Páva-u. 39. templomokban: szept. 15-ikén esteli istentisztelet háromnegyed 7 órakor, reggeli istentisztelet fél 7 órakor.

— Királyi elismerés. A király megengedte, hogy Domony Mór dr. min. tanácsosnak, a M. F. T. hajózási r.-t. igazgatójának kiváló szolgálatai méltánylásául elismerése tudtul adassék.

— Gabel-alapítvány. A nagyvárad kultúregyesület tagjai, akik nagyrészen az ottani zsidó polgári iskola növendékei voltak, nagyérdemű mesterük, Gabel Jakabnak már jelentett halála alkalmával elhatározták, hogy nevére nagyobb összegű emlék-alapítványt létesítenek, melynek kamataiból évente az iskola egy-egy jeles növendékét fogják megjutalmazni. Azokat, akik a bold. igazgató tanítványai közül ehhez az alapítványhoz hozzájárulni akarnak, a nagyvárad zsidó kultúregyesület ezen az uton kéri föl, hogy az arra szánt összeget Berkovits B. címére (Nagyvárad, Kapucinus-u. 17.) beküldeni sziveskedjenek.

— Istentiszteletek sorrendje a budai izr. hitközség templomaiban. Kolnldre este 6 és fél órakor. Jomkippur reggel 6 és fél órakor. Szukoth ünnepén este háromnegyed 6 órakor. Szukoth reggel 6 és fél órakor. Szukoth délelőtt 9 és fél órakor. Szukoth délután háromnegyed 6 órakor.

— Helyreigazítás. Mult heti Önvédelmi Liga című rovatunkban Hegedüs Zsigmond ur (Csetnek) tévedés folytán, mint hitk. elnök szerepelt. Ez helyreigazításra szorul. Hegedüs Zsigmond több éven át volt a hitközség elnöke, ma az elnök Klein Mór ur szabadosi lakos.

— Kiténtetett orvosok. A király Spitzer József Bácsbodrog vármegyei tiszti főorvosnak a kir. tanácsosi címet és Glücksthal Adolf dr., Zenta város tiszti orvosának a Ferenc József-rend keresztjét adományozta.

— Az izr. siketnémák orsz. intézete részére utóbbi időben befolytak az alábbi adományok: Guttentag Gusztáv adománya 1000 K, N. N. 1000 K, Klauber Salamon 100 K, Salamon Jakab és Tsa 100 K, Elbogen Károly 100 K, Barta József 30 K, Breuer Ármán 25 K, Bencshofszky Antal 20 K. Összesen 2375 K.

— Kunos Ignác jubileuma. A Keleti Kereskedelmi Akadémia e héten ünnepelte igazgatójának, Kunos Ignácnak, az európai hírvé kitűnő orientalistának tanári működése huszonötéves jubileumát. Ez alkalomból a tanári kar Pap Sándor festőművész által megfestett arcképét adta az ünnepeltnek. Az ünnepi beszédet az intézet legöregebb tanára, Strausz Adolf tartotta. Beszédében Kunos Ignác érdemeit méltatta és kifejtette, hogy ő terelte a figyelmet a keleti kereskedelem felé és ő nevelte azokat a gyakorlati erőket, akik a jövő gazdasági alakulást fogják előmozdítani.

— A plagizátor sorsa. A botrány, mely legutóbb a kitűnő Angyal Pál professzor személye körül egy kompromittáló plágium kapcsán támadt, — a professzor ugyanis Perlsz főrabbi beszédéből tulajdonított el részeket — úgy látszik, a Katholikus Sajtószövetség figyelmét nem kerülte el. Angyal professzor a Kath. Sajtószövetség ügyvezető alelnöke volt, a legutóbbi igazgatósági ülésen azonban kibuktatták a jeles szövetkezetből. Ezentul csak az egyetemen folytatja klerikális agitációját.

— Halálozások. Adler József nyug. pécsvárad tanító, augusztus 27-ikén hosszas szenvedés után elhunyt. 29-iki temetésén a kath. és ref. papok és tanítók és a pécsi izr. tanítók Klingenberg Jakab körelnök vezetésével jelentek meg. Mermelstein Mór pécsvárad rabbi és Klingenberg Jakab a volt tanítványok nevében, és Kullin Zsigmond hadnagy bucsuztatták szivhez szólóan.

— Hymen. Elbogen Salamon nyirbaktai főszolgabírói irnok eljegyezte Burger Berta kisasszonyt Perbenyikről.

Felhívás!

Kartársak! Aki a háború folytán meghalt tanítónak özvegyét vagy árváit ismeri, utasítsa arra, hogy segély iránti kérését, láttamozva rabbi vagy iskolaszéki elnöktől, küldje be hozzám. Polacsek, m.-vásárhelyi igazg.

* Harmadéves tanítónövendék elvállalja elemisták tanítását s magánvizsgára való előkészítését. Neumann A. Budapest, VII. Király-utca 15. III. 5.

Mi a zsidó morál?

Irta: Weisz Miksa dr.

tanár az országos rabbiképző-intézetben.

Hadd folytassuk ma a középkori zsidó írók műveiből vett mutatványokat. Ime, mikép tűnik fel a zsidó morál egy híres műben:

Jehuda ha-chasid (élt Regensburgban XIII. század) Széfer Chászidim (Jámborok könyve) című könyvéből:

„...Ha imádkozol Istenedhez, szived telve legyen örömmel és félelemmel. Áhitattal ejtsd ki imádságod minden szavát. Gondold meg, hogy halandó király sem fogja akarátodat teljesíteni, ha hadarva beszélsz előtte, nemde elkergetne téged színe elől? Ne gondold, hogy az, aki királyokat uralkodókká tesz, kevesebb volna a földi királyoknál. Hangod is kellemesen hangozzék, hiszen a földi király előtt nem mernél rikácsoló hangon beszélni. Ha hozzád jönne istenfő férfi vagy asszony, kik nem értenek héberül, úgy mondd nekik, hogy csak oly nyelven fohászkodjanak, mit szívük megért, mert csak a szívből jövő ima felemel. Mit ér a száj beszéde, ha a szív azt meg nem érti!

Egy együgyű zsidó pásztor imádkozni nem tudott. De naponta így kiáltott fel: Világ Ura! Világos előtted, hogy ha barmod volna és azt nekem adnál őrzésre, én azt ingyen őrizném számodra, noha mindenki bért fizet nekem ezért, mert szívből szeretlek. Egyszer arra ment egy jámbor tudós, ki meghallotta a pásztor egyszerű és furcsa imádságát. Ő te balga, — így szólt hozzá — nem Istenhez méltó imádság ez. Nem szabad ezt többé mondanod. Imádságra és áldás mondásra tanította a bölcs. A pásztor azonban hamarosan elfelejtette a megtanult imádságokat, megszokott fohászát sem merte elmondani és ezért szívből szomorkodott. Éjjeli látomásban a bölcs egy izben hallja az égi szózatot: Miért raboltad el egyik jámboromtól a tulvilági üdvösséget? Sietve felkereste másnap a pásztert és mondta neki: Mondd el régi, egyszerű fohászodat, szívből jön az és Istennek tetsző...

A bölcsesség koronája az alázatosság, megörzi az embert, távoltartja a viszálytól.

Zsenge korában kezdjed tanítani gyermekedet. Nem hasonlítható az, ki öreg korában tanul, ahhoz, ki ifju korában tanul. Mert az ifju, kit szülője kicsiny korától fogva erényre szoktatott, biztosan halad az élet sivatagán, megtalálja a városhoz vezető utat, céltudatosan kormányozza hajóját a viszontagságok tengerén, biztos kikötőbe vezet erős kézzel, míg az öreg korában tanuló tévelygéssel tölti élete javát. Nap, hold és csillagok biztos pályájához hasonlatos az erényekre szoktatott ifju, tanulása Istenfélelemre vezet. És amint gyermeked testét félted a bajtól és fenyegető veszélytől, úgy lelkére is ügyelj. Dorgáld fiadat és fenyttsd meg; kis fájdalom árán megmented az örök gyötrődéstől. Ha bünnös csábításnak ellentálltál, ne légy nagyra vele, hátha holnap nem tudnál ellentállani. Nem hasonló az egyik nap a másikhoz...

Célszerűen teremtette a Szent, dicsértessék Ő, teremtményeit: Testrészeidnek, ó ember, meg van külön rendeltetése, de valamennyiüket szabályozza szived tisztasága. Célszerűen rendezte be az állatok világát a Teremtő, hogy megélhetésüket és fennmaradásukat biztosítsa. A pók fonogatja hálóját, hogy legyeket foghasson, de a légynek szárnya van, hogy vigye a levegőn át, hol nem leskelődik reá pókháló. Mennyi fáradsággal szövögeti a pók szálait, míg hálójába kerül egy-egy légy, sokszor napokon át áll lesben. Nem kényelmes az élete. Minden teremtmény így küzdelem árán szerzi meg megélhetését. Minden lényben félelem és rettegés él a nálánál erősebb és hatalmasabb lény iránt. Valamennyien a

felettük. Legerősebb keze által tápláltatnak, tőle függ mindenki, a halandó ember is. Ha legyőzted embertársadat, ne diadalmaskodjál; jobb, hogy legyőzött légy, mintsem győztes...

Van oly bűn, mely gyilkossághoz hasonlatos, noha nem látszik annak: ha megszégyeníted felebarátodat és bántó szóval illetted és arcába kergeted a szégyenpirot. Ha valaki rosszat beszél felebarátjáról, fogj gyanút vele szemben. Saját hibáját veheted ki beszédjéből, mert avval akarja illetni atyafiát. Ha pedig emberrel találkozol, ki jót beszél embertársáról, tudd meg, hogy az égi seregek is jót beszélnek róla Istenünk színe előtt. Főleg többek jelenlétében ne szégyenítsd meg felebarátodat; ha valaha oly dolgot is követett volna el, mely szégyenére válhatik, ne emlegesd azt sohasem jelenlétében. Ha egyszemű atyádfia, ne emlegesd előtte a vak-ságot, hogy szégyenbe ne kerüljön. Légy gyengéd és figyelmes mindenkivel szemben. Ha meghaltak felebarátod kis gyermekei, tüntetőleg ne játszaddozzál előtte a saját kis gyermekeddel, nehogy fájdalmat okozz neki. Ne ülj étkező emberek asztalához, ha azok szégyenkeznek előtted enni.

Aggastyántól kérdezték egyszer: Mi által lettél oly idős? Nem válaszoltam soha — hangzott a válasz — halandó káromlására és gyalázkodására, békétűrő valék, megbocsátottam mindenkinek, ki velem szemben vétkezett. És amint alázatos voltam még azokkal szemben is, kik ok nélkül átkot szórtak reáim, úgy vigyáztam arra is, hogy szavam által felingerelve, ne illessen senkisémmel zokszóval vagy kemény beszéddel. Valaki egyszer fájdalmat okozott e jámbornak. Mily bünnös ez a férfiu, mondták környezetében, ki téged ok nélkül bántalmaz, kötelességünk őt megbüntetni és megátkozni. Ne büntessétek és ne átkozzátok, monda, bizonyára az én bűnöm okozhatta felháborodását.

Ha valaki rosszat mond ellenségedről, ne higgy neki, ha valaki dicséri azt, kitől haszna van, ne higgy neki, ha valaki életmódját eltakarja előled, ne higgy neki. Ha barátságot akarsz valakivel kötni, kérdezősködj előbb barátaí után.

Három esetben reá ismerhetsz az emberre: az alázatosra haragiában, a hősrre a harcban, a barátira a bajban. Vigyázz haragodra, tartsd azt féken. Egy fiu valaha nagyon tisztelte atyját. Nagyon tiszteltél életemben, szólt hozzá az apa, tisztelj halálom után is. Meghagyom neked, hogy haragodat egy éjjelen át türtőztess és tartsd féken indulatodat, hogy ki ne törjön. Atyja halála után a fiunak el kellett magynia nejét, ki várandós volt. Messze utra kelt és éveken át távol volt. Idők múlva hazatért és éjnek idején házához érkezett. Felesége hálókamrájából ifju hangját hallotta; haragra lobbanva, kardot rántott, hogy hűtlen nejét megölje. Hirtelen eszébe jut atyja végrendelete és kardját hüvelyébe visszahelyezi. Néhány perc múlva hallja nejét, ki az ifjunak mondja: Vajjon él-e még atyád, ki nem gyönyörködhetett benned, hiszen nem is tudhatta, hogy világra jöttél! Nyisd ki az ajtót nővérem, hitvesem, kiáltotta a boldog apa, dicsértessék az Örökkévaló, ki fékentartotta kitörő indulatomat és üdv atyámnak, ki meghagyta nekem, hogy egy éjjelen át türtőztessém haragomat! Derült boldogság volt ezentul osztályrészük.

(További részletek következnek.)

* **Egyetemi hallgató**, ki már az instruálás terén sikerrel működött, tanítványokat keres. Nagymező-utca 11. sz. Tözsde.

* **Felügyelő** keresetlik az Izr. siketnémák orsz. intézete fiú növendékei mellé teljes ellátással és fizetéssel. Pályázhatnak felső iskolai hallgatók, tanítójelöltek vagy más megfelelő intelligenciájú egyének. Jelentkezés: Bethlen-tér 2. az igazgatónál.

Jomkipur

*Este . . . Járkálok az utcák során
Köd leng a légben, szürke őszi köd.
A lámpák fénye sápadt, halovány
Felhők röpködnek a város fölött.*

*Oly árva, bús, oly elhagyott a lelkem,
Szomorún hallok a zsongó danát,
Amely egyhangún, zokogón, szünetlen
Hallik mormolva az utcára át.*

*Szakállas vénnek hófehér ruhában,
Ártatlan arcú tiszta gyermekek
Zúgnak imát ott benn bús halaványan . . .
Csak hallgatom — a szívem megremeg.*

*Köny fut szemembe lopva, észrevétlen,
És siratom az elmúlt álmokat.
Mikor még én is hittem és reméltem . . .
Azóta hajh! sok bús év elhaladt.*

*Zokogjatok csak, ti bús hangú vénnek,
Sirassátok meg mind, ki elhagyott . . .
S helyettem is, ó hadd köszöntse ének
A felhőkön átrezgő csillagot . . .*

Pásztor Árpád.

TÁRCA.

...

Kol-nidré éjszakáján.

(Az óbudai zsidó legendaiból.)

Itt: Futó Gyula.

... Mint izgalmas álomra, amelyet tűnő idők felhői sem tudnak feledésbe borítani, emlékezett Ruben arra az éjszakára, amikor Zichin Erzsébet lábai elé helyezte az óbudai ötvösök ajándékát, a fekete gyöngyöt. Ugy érezte gyakran, hogy rejtelmes erdőből bánatos visszhang ér feléje és mindig és újra fülebe csengenek a grófnő utolsó szavai: Szegény Ahasvér . . .

Azóta többször látta Erzsébetet közről, amikor a grófnő az uton elhajtatott mellette; de a távolságot köztük mégis megmérhetetlennek tartotta. A grófnő pedig babonás hittel őrizte a fekete gyöngyöt, amely folyvást élénkebb színekben ragyogott. A keblén hordta és az ifjuság perzselő melege töltötte el tőle a szívét. Gyakran azt hitte, hogy nem is gyöngyöt visel, hanem keletnek virága illatozik szíve fölött és napmelegtől terhes távoli tájak kábitó fűszerei égnék el körülötte bódító illattá.

Küzdelmei is támadtak a gyöngygyel. Nem akart neki mindig engedelmességni. Lázadoztak benne régi erők, amelyeket azonban elborított a gyöngyből kitörő érzések áradása. Az egész világot keblére szeretne volna ölelni. Nem érezte magát hatalmas grófnőnek, csak embernek, aki mindenkit boldogsággal szeretett volna megajándékozni; asszonyak, aki szeret.

— „Adósa vagyok annak az embernek“, gondolta gyakran Erzsébet. „Az ajándékért meg kellene róla valamivel emlékezni.“ De ezt sokáig halogatta, vagy inkább félt Rubentől, akinek rejtélyessége szinte félelemmel töltötte el, magához is húzta, mint eltévedt vándort éjjeli bolygótűz.

Menekülni próbált Erzsébet saját érzései elől. A nyarat egyik távoli birtokán töltötte, de az ősz visszahozta az óbudai kastélyba. A nyár új fényessége még egyszer fellobbant. Napsugaras szeptember ragyogta be a budai tájat. A fák levelei mintha le se akartak volna hullani, oly sokáig virult minden; a budai dombok szőlőskertjei nedve az érés mosdóitól.

Csak a korán, szinte orvul betörő est sötétsége emlékeztetett a nyár mulására.

Ennek a nyártól való bucsuzással teli szeptembernek egyik délutánján korán elcsendesedtek az óbudai keskeny utcák. A boltokat becsíkták. A Pesten dolgozók közül a szegényebb zsidók, akik sokan voltak, gyalogszerrel, a módosabbak kocsijaikon igyekeztek hazafelé. Még le sem szálltak az est árnyai, s már elült minden zaj. Jomkippur előestéjére készülődtek Óbudán. A grófnő jól ismerte és tiszteletben tartotta alattvalóinak szokásait és hagyományait. Ezen az estén szinte velük ünnepelt. Megkapta a csönd, amely urrá vált a kastély alatt meghúzódó városon. Lakosztályának ablakait kitérte s élvezte az aluból feléje szálló hangulatokat.

Az örök álom fehér ruháiba öltözött emberek siettek az oszlopos templomba. Bűnbánó szolgák, eljövendő halál egyforma gyermekei; s mert emberek és Isten a szívükben lakozik, s elmúlók és a halált magukban hordják, bűneik tudatában porba hullanak a Legnagyobb előtt és békejobbot nyújtanak egymásnak az egymás ellen folyvást vétkezők. A kiengesztelődés fehér palástja borul a magába szállt városra. A sötétség csak nehezen lesz urrá a környező halmokon. És amikor már rátör a községre, szembe találja magát a templomból a nyitott ajtókon kiragyogó ünnepi fényességgel. Bent pedig felsír a bus ének, a bűnbánás, az évezredek esdeklés szomorú dallama: a kol-nidré. Földöntúli sejtelen lengi körül a hívők bűnbánó lelkét. Az ének folyton erősödik, s mintha egy gyötrődő világ mellkasából törne az ég felé, bátran száll a magasságokba. Kicsendül belőle az isteni irgalom, a megbocsátás, az ígéretteljes jövő hozsannája.

... Sötét éjszaka szállt a városra. A templom elcsendesült. A világosság kialudt. Csak itt-ott örködött benne egy-egy égő gyertya. Néhány öreg zsoldáros ember maradt a padokban, hogy hajnalhasadásig dicsérje magános elmerülésben az Urat. A Kol-nidré imáinak zokogó hangjai még a templom levegőjében reszkettek s mintha minden fájdalom egy embernek a lelkébe szorult volna, úgy ült hátul, ahol már gyertya sem pislogott, az utolsó sorban, lehorgasztott fővel Schaar Ruben.

Nem ment haza, virrasztani akart, magába szállani az ítéletnek ezen az éjszakáján. Bűnösnek és szerencsétlennek érezte magát, eltávolodottnak és kitaszított-nak, aki vissza akar térni önmagához. Jól esett a homály szemének, az alató csönd érzékeinek. Az oltár felé meredt nézése. Ott fent sem égett már világosság, csak az örök mécs pislogott feléje, mint kihunyó élet fáradt lángja, de amely mégsem alszik el sohasem.

Csak ezt a kis fényességet látta már a templom színes ablakán áttündökölni fent a kastélyból Zichin Erzsébet. Kikönyökölt ablakán s távoli csillagnak nézte a vele szemben fénylő kis pontot. Csillagnak, mely le szállt, közel az emberekhez, hogy vigaszt adjon nekik elhagyott éjszakákon. De a fény ott lent egyszerre reszketni kezdett. Zugás tört fel a völgyből, s mire felkavarodott a hegyre, szélvihar kerekedett belőle, amely a kastély egyik ablakát teljes erejével befelé csapta. Az ablak kidőlt sarkaiból, a mellette álló mosdóasztalra zuhant, s a rajta lévő, ezüsten is becsesebb, tejnél is fehérebb, gyengéden áttetsző porcellánból való mosdótál, a kancsóval együtt csörömpölve hullott a földre.

A kastély ablakait sietve becsukták. Erzsébet fájdalommal szemlélte a finom porcellán roncsait. Mielőtt nyugalomra tért volna, fel akart frissülni. Más mosdóedényeket kért. A szolgaszemélyzet tanácstalanul nézett egymásra. Honnét szerezzenek hamarosan új mosdóeszközöket? Egy vén szolgának, aki már a grófnő apját is szolgált, mentőgondolata támadt. Eszébe jutott, hogy fent, a kastély tornyában, egy elfelejtett szobában régi lim-lom között egy ezüst mosdótál hever. Kancsó is van hozzá. Ezt meg kell keresni. A grófnő még örülni is fog

rozsdá, csak a százesztendős portól volt homályos. Tisztára törölték, behozták a grófnő ágyas szobájába és a mosdóasztalra helyezték.

Erzsébet kíváncsian vizsgálta a régi ezüstedényeket. A tál peremére domborura kovácsolt pálmalevelek közé ismeretlen alakzatok voltak bevésve. Valahol láttott már ilyeneket. De hol?

A forgósél hamarosan elült. Erzsébet magára maradva, újra kitárta az ablakokat, hogy álmában is élvezze a szeptemberi éjszaka éles, de tiszta levegőjét. Az ablakhoz lépve, a templom örökmécse újra nyugodtan pislogott feléje. Igen! A templom. A homlokzatán ugyancsak az alakzatok vannak, mint a tál peremén: héber betűk.

A grófnő mosolygott magában. Héber betűs tálban mosakodjék? Hogyan kerültek ezek az ezüstedények a kastély lomtárába? Bizonyosan ajándékba hozták egyszer az óbudaiak, vagy a hitközség valamilyen fizetsége fejében lefoglalta valamikor valamelyik tisztartó. De mindegy. Az edények kerüljenek vissza oda, ahova valók! Valószínűleg a templomhoz tartoznak, hisz héber betűk vannak rajtuk.

Egy gondolat villant át az agyán. Ha elküldené a szent edényeket, akkor a hagyományokhoz oly szigorúan ragaszkodó zsidók talán vissza se vennék keresztény kézből. Ezért még ma éjjel visszaviszi ő maga a tálát és kancsót. A templom előcsarnoka nyitva lesz. Oda, vagy kint az oszlopok elé fogja letenni. Gyengéd viszonzás lesz ez a fekete gyöngyért.

A fekete gyöngy ragyogni kezdett. A megértő emberi szív küldte ki belőle meleg sugarait. A grófnő nem sokáig habozott. Sietve magára vette könnyű fekete seilyemköpenyét, az ezüst edényeket átadta szolgájának s hamarosan elhagyták a kastélyt.

Sövénynyel szegélyezett, lejtős úton haladtak a templom felé. A sövények mögött kertek huzódtak. Csönd és sötétség pihent rajtuk. Fent az égbolton felhők szálltak az Alföld felé. Uszó, fehér fáklyáknak látszóttak, amelyek csillagokkal vannak teleszórva. A fák susogtak. Izeneteket küldenek egymásnak arról, hogy milyen szép az élet — képzelte a grófnő, s ha egy elfomnyadt falevél hullott előtte a földre, összereszent. Megriasztotta az elmulás.

A templomhoz érve, felsietett a lépcsőkön. A szolga követte. A magas oszlopok aljában megállott. Komoran meredt előtte a régi istenház, s parányi földi vándornak érezte magát Zichin Erzsébet. Szinte félt a homályos előcsarnokba lépni. A templom nyitott ajtaján gyenge világosság szűrődött kifelé. A grófnő csodálkozott, hogy még égnék odabent gyertyák. Hogy bepillantson, az ajtó felé tartott. A nagy csöndben suhanó lépéseinek is visszhangot adott a magas előcsarnok.

Valaki, akit ájtatosságában megzavart a léptek zaja, felemelkedett az utolsó padsorban és hátratekintett. Egy árnyékot látott az ajtónál elsuhanni. A grófnő ijedten vette észre, hogy egy férfi fölkel a padról és a templom kijárata felé tart. Meghökken, amikor Schaar Rubent ismerte fel benne. Sietve távozni akart, de már késő volt. Ruben hirtelen az ajtónál termett. Erzsébet nem tudott visszavonulni.

Az előcsarnok homályában két árnyék meredt egymásra: a grófnő fekete köpenyében, Ruben fehér halotti talárjában, a jom-kippuri imádság ruhájában. A fehér árnyék a feketének az arcához hajolt. Ruben a meglepéstől szinte megdermedt.

— A grófnő! — hangzott visszafojtott felkiáltása.

— Én vagyok. Nem hittem, hogy valakivel itt találkozok, — válaszolt suttogó hangon Erzsébet.

Aztán pillanatokig szótlánul meredtek egymásra. Mint fehér szent, úgy állott előtte Ruben, s a sötét szemének lobogó nézése tűzként perzselte Erzsébet hal-

vány arcát. Ha előbb nem látta volna már egyszer Rubent, most félve menekülne előle. Mint valami csínytevésen ért kislány, olyan félszegnek érezte magát a hatalmas asszony. Ruben hol őt, hol a háttérben álló öreg szolgát nézte zavartan. Az ezüst edények a szolga kezében fehérén csillogtak a homályban.

— Nem rossz szándék vagy kíváncsiság vezetett ide, — szólalt meg a grófnő. Ajándékot hoztam a templomnak viszonzásul a fekete gyöngyért. Azért ily szokatlan időben, hogy vissza ne utasíthassák és titokban maradjon.

— Ajándékot? kérdezte kíváncsian Ruben.

A grófnő magához intette a szolgát és kivette a kezéből az ezüst tálát. Odanyújtotta Rubennek.

— Nézze csak, héber betűk vannak a tál peremére vésve. Jó volna az értelmüket tudni. Ez a kancsó is hozzá tartozik.

Ruben a héber feliratból mindjárt látta, hogy az ezüst edények a kohaniták számára valók. Hogy örvendett nekik! A drága asszony lábaihoz szeretett volna borulni.

— A papi rend utódai, akikhez én is tartozom, mosásuk meg áldásosztás előtt ebben az ezüst tálban kezeiket. A felírás pedig — magyarázta tovább halkán Ruben — azt jelenti, hogy: *Áldjon meg az Örökkévaló és őrizzen meg, világítsa az Örökkévaló arca reád és kegyelmezzen neked és fordítsa az Örökkévaló hozzád az arcát és adjon neked békességet.*

Ruben kitárta karjait s a grófnő úgy érezte, hogy az ő meggyőzött szívét áldja meg most az éjszaka fehér palástos papja. Megrázóan hangzottak Ruben szavai s reszketett beléjük Erzsébet lelke. Térdre szeretett volna hullani a neki idegen templom előcsarnokában vagy nyakába borulni ennek a szomorú embernek.

— Békességet... ismételte a grófnő az áldás utolsó szavát s szomorúan felsóhajtott. Talán ha itt maradnak a szent edények, békesség lesz majd a szívem jutalma. Fogadja el a templom nevében, tegye le oda a padra — suttogta a grófnő a fal felé mutatva. És ne tudja meg soha, senki, ki hozta...

*

... Sok ősrégi templomi kincset őriznek az óbuda zsidók kincstárában. Mindegyikről tudják, ki, mikor ajándékozta. Az ezüst kohanita tál és a kancsó is ott van. Ki volt az ajándékozójuk: nincs megmondhatója. Régi írások és szájhagyományok szerint sötét éjszakán, valamikor réges-régen valaki — ismeretlen — tette le őket a templom előcsarnokába, Kol-nidré éjjelén...

REGÉNY.

...

Fehér szegfű

Írta: Kiss Arnold

(69)

— Ne legyen kegyetlen, Edit... könyörgött Emil — hiszen úgy várok erre a percre... hogy megkérdezzem, mit vétettem ön ellen? miért gyötör annyira?!...

— A nagy körut, pontban déli tizenkét órakor, legkevésbé sem alkalmas az ilyen suttogó szavakra, halványan poétikus arcvonások kíséretében — gunyolódott tovább Edit, föltéve magában, hogy büntetésül még kissé horgon evickélteti a vétkes költőt — hiszen a maga arcára egész nagy, olvasható poémák vannak fölírva, jambusokban és ölelkező rimekben...

Emilt a guny kihozta a sodrából. Lázadozott az önérzete. Meg nem érdemeltnek, méltatlannak érezte Edit évődéseit.

Sértődötten válaszolt hát:

— Legyen őszinte hozzám, Edit. Mondja meg nyíltan, hogy terhére vagyok. S nem fogom többé őrizni sem az Andrássy-utat, sem a Barbach-palota kapuját. S ott leszek majd az esküvőjén, amikor egy prágai parafagyárosnak vagy Barbach Olivérnek fogja boldog frigyre nyújtani a kezét. Azt csak meg fogja engedni, hogy az esküvőjére elmenjek?!

— Ohó, drága poéta ur, ön szentimentális és gunyos egy lélekzetre. Ahelyett, hogy velem együtt csudálná azt a véletlent, hogy tanuk nélkül beszélhetünk egymással, ahelyett, hogy vezekelve az ön hibájából elmulasztott szép órákért, s az én, az ön révén, kolostori zárkózottságúvá lett fiatal napjaimért — ön szemrehányásokat tesz nekem. Vegye hát tudomásul, hogy ez a mi mai miss Marytlan együttlétünk is csak egy csodálatos véletlen következménye. Egyszer egy esztendőben eshetik csak ilyen csoda. Most csak egyszer egy esztendőben ülik meg a reformáció emlékűnnepét, amikor miss Mary a Hold-utcai skót tempomban ájtatoskodik, s én őrizet nélkül élvezhetem a szabadságot, s rabcellámból kiszökhetek egy órára. Egy órai időnk van tehát csupán, s azért én nem is akarom magunktól ezt a gyönyörű órát azzal elrabolni, hogy önt a mentségei előadására kényszerítsem, hanem ezennel felmentem önt minden büne alól. Nem illik talán, amit önnek mondok, de mégis megmondom: az ön régi Editje vagyok. Láthatta ezt akkor is, amikor a költeményes kötetét átadta nekem. Nos hát, akar velem kibékülni?!... — s édes mosolygás suhant át azon a bájos arcon — de ne árulja el kérem, olyan megdicsőült arccal a hajlandóságát, a bünbocsájtó érzelmeit, s ne is igyekezzék most roham-szerű mozdulattal békejobbot nyújtani nekem... látom, ernyő készül... az egész nagykorút, azt hiszem, már is reánk figyel... kíséren el Tusnelda nénihez... tudja mit, jöjjön föl velem hozzá, bemutatom önt Tusnelda néninek...

Hirtelen átmenettel tette meg Edit a Tusnelda néni közös meglátogatásának az ajánlatát.

— Tusnelda néni érthetné meg egyedül a mi keserveinket — tette hozzá magyarázatképen Edit — hiszen esztendőn jóval felül van, a családjunk legidősebb tagja, de azt hiszem, mégis ő a legfiatalabb a családban. Bölcs és megértő öreg zsidó asszony. Engem pedig végtelenül szeret, s ki szeretné szedni annak a szemét, aki az ő Editjének fájdalmat szerez. Ha ő előtte el is árulnók a titkunkat: talán egy kisé, régi zsidó viccek kíséretében, le is hordana bennünket, de a védő szárnyait mégis kiterjesztené fölöttünk, s az bizonyos, hogy a titkunkat ki nem szolgáltatná a barbároknak, illetve a Barbachoknak. S miután úgy érzem, hogy némi veszedelmek fenyegetik a közel jövőben a mi irodalmi tanulmányainkat, s ezzel együtt a mi gyakoribb együttlétünket, s miután az édes apámra a Tusnelda néni tanácsai és óhajai nagy hatással szoktak lenni: üdvös dolog lenne, ha ön, drága barátom és bölcs mesterem, meg tudná nyerni a kegyét.

A keskeny és ódon csigalépcsőkön csakhamar fölértek a Tusnelda néni második emeleti lakására, s az ünnepélyes csöndességben szendörgő vizitszobába vezette őket a remegőfejű, vén Babi néni, aki már vagy negyven esztendőn át látta el kinos pedantériával és önfeláldozó hűséggel a takarítás és házvezetés nagyszerű művészetét az öreg lakásban, s megvénült a fakó butorokkal és a színétvesztett, ódivatú függönyökkel egyetemben.

Tusnelda néni a szomszéd szobában hozta rendbe a félrecsúszott főkötőjét és a diszesebb ókuláréjával cserélte föl a fekete csontkeretes hétköznapi pápaszemet arra a hirre, hogy kedves vendégei érkeztek s vékonyka, törékeny hangon szólt ki a szobából:

— Jövök már, jövök már, kis leányom, kérj addig egy kis édes piskótát Babi nénitől.

Nemsokára ki is tipegett az ünnepi slafrokjában, az aranyozott pápaszemével, a fehér csipkés főkötője alól ezüstösen csillogó, kékeres halántékaira simuló gyér hajával, összetöporodott, filigrán alakjával.

Az ablak mellett álló karosszékebe ült le fáradtan, kérdő tekintettel nézett Emilre, azután meg Editre, látható érdeklődéssel várva a közelebbi felvilágosítást az előtte álló fiatal úr kilétére vonatkozólag.

— Édes Tusnelda néni — kezdte meg Edit a bemutatás feladatát — Lándor Emil úr. Az irodalmi tanárom. Annyit beszéltem a tanár úrnak az én jó nénikémről, hogy vágyódott a megismerhetésére. Lándor úr különben rabbijelölt...

Tusnelda néni megértően bólogatott a fejével.

„Irodalom tanár!“ Ez a megjelölés hidegen hagyta. De amikor Edit hozzátette: „rabbijelölt“ — hágyadt szemei megcsillantak.

Áá... rabbi... ez gyönyörű hivatás... a legszebb a világon... az én boldogult uram is Pozsonyban tanult, rabbi akart lenni... s jól is tudott tanulni... örökké sajnálta, hogy borkereskedő lett... ismertem Schwab Löböt, a híres pesti rabbint... nagy ember volt... a Stadthalterei is kikérte a tanácsát nem egyszer... hát még a nagyhirű óbudai rabbint: Münz Mózes... olyan bölcs ember sohse élt még ezen a földön... a híres szegedi rabbint: Löw Lipótot is hallottam az Orczy templomban... úgy beszélt mint egy próféta, s arcán a sechina ragyogott, amikor az Isten igéjét hirdette... nagyon örülök, hogy a tisztelendő úr megszerencsélte a házamat... nagy kitüntetés ez egy olyan öreg aszszonynak, mint én vagyok... de mondjad csak, édes Edit leányom, mire tanít téged a rabbi úr? Csak nem tanulsz szentírást meg talmudot? ezt a leányok már az én koromban se tanulták...

— Lándor úr híres költő — nevetett Edit, de azért egy kisé el is pirult — s irodalmi előadásokat tart...

(Folyt. köv.)

GYŰJTÉSEINK.

...

Eddigi végeredmény: 444,591.83

E héten a következő adományok folytak be hozzánk:

A szentföldi gyomorgó hitfelek számára: Feigl L. H. főrabbi és Frank Henrik (Gyöngyös) küldeménye 1301 K. Mandula Mór és neje (Mezőnyék) (Mér bal nész-pénz) 1000 K. Rosner Rudolf (Domoszló) 200 K. N. N. (Homonna) 200 K. Lipkovits Gyula és neje (Bél) Kaufmann Náthán rabbi utján 187 K. Weisz Gábor (Heves-Csány) küld. (Weisz Gábor 110 K. Kohn Sándor 20 K) 130 K. Hirtenstein Adolf rabbi (Zalaszentgrót) küld. 129.42 K. dr. Partos Sámuel főrabbi és Scheibel Ignác (Dunaöldvár) küld. 127 K. Stern Adolf ker. főrabbi (Facsád) küld. 122 K. dr. Glück ker. főrabbi (Pakrac) 112 K. Mayer Henrikné (Arad) 100 K. Kohn Mór (Komárom) 100 K. Adler Bertalan örv. utján az ostffyasszonyfai cs. és kir. hadifogolytábor izr. katonái 100 K. Markovits Márk (Arad) 80 K. Palócz Mór (Ragusa) gyűjt. 73.47 K. Krauszmann Mór (Garamfő) 56 K. Weisz Emilné (Sátoraliuhely) 54 K. Mezey Sámuel (Henczida) (betegsége alkalmából) 50 K. T. főhadnagy (harctér) 50 K. Wiszter Lipót (Vágúhely) 50 K. Kohn Frigyes (Dévaványa) 40 K. Brüll Samu és neje (Békéscsaba) (újévi üdvözltek megváltásául) 40 K. dr. Lemberger Ábrahám főrabbi (Nyirbátor) küld. (özv. Katz Ignácné és fia 22.60 K. dr. Lemberger Ábrahám 11 K) 33.60 K. Stern Lipótné (Örkény) (perselygyűjt.) 32 K. Fodor Gábor (Kecskemét) 30 K. özv. Gersohn Mórné (Rea) 30 K. Verő Adél (Budapest) (újévi üdvözltek megváltásául) 30 K. Grün Salamonné (Tolcsva), Trencsényi Adolf hitk. jegyző utján 25 K. özv. Rosenberg Mórné (Baja) 25 K. Krausz Jakab (Baja) 25 K. N. N. (Trencsén) 25 K. Graf Lajos (Domonkosfa) adom. Huber Miksa (Szentgotthárd) utján 22 K. Weisz József (Kisbecskerek) (palesztinai zsidó gyermekek támogatására) 20 K. Vámosi Samu és neje (Bácsszentiván) (újévi üdvözltek megváltásául) 20 K. Grabinszky Mór (Kishegyes) 20 K. dr. Steiner Gyula (Nagybecskerek) 20 K. Feldmár Ábrahám (Kispest) 20 K. özv. Klein Lajosné (Jászárokszállás) 20 K. Klein József (Jászárokszállás) 20 K. Bleyer Jakab (Dévaványa) 20 K. Weisz László

zárné (Gönczruszka) 20 K. Buchwald Mór (harctér) 16 K. Kohn Simon (S.-Döröcske) 15 K. Kővári Adolfné (Gyulafehérvár) 14 K. Kohn Lipótné (Szentgál) küld., Sachs Márton utján 14 K. Lederer János (Baranya-Sellye) 11 K. Löwy Józsa főkantort utján öz. Mahler Hani (Déva) 10 K. Weisz Adolf (Rákoskeresztur) 10 K. dr. Niedermann Mór főrabbi (Nagybecskerek) küld. (egy katona templomadománya) 10 K. N. N. (Szentgál) Sachs Márton utján 10 K. Schack Sámuelné (Soroksár) 10 K. Fischhof Lajos (Bonyhád) (Rézel leánya betegsége alkalmából) 10 K. Biró László (Nógrádkálló) 10 K. Friedmann Izidor (Keszend) 10 K. Neumann Kálmánné (Losonc) 10 K. Weinstein Nándor (Torda) 8 K. Izráel Jakabné (Déva) Löwy Józsa főkantort utján 8 K. Patai Ignác (Nagykátá) küld. (Spitzer Kálmán 6 K. Patai Ignác 2 K) 8 K. Zombori izr. hitk., Török S. izó utján (Weisz Vilmos, Józsa Jenő 2—2 K. Grosz József 1 K) 5 K. Radó Győző jegyző (Nagyszöllös) 5 K. Weiler A. (Dunapataj) 5 K. Összesen 4958.49 K. A mult hétig 241.780.73 K. Együtt 246.739.22 K.

Hősi halál, halt zsidó katonák özvegyei és árvái javára (az Egyenlőség alapja a pesti izr. nőegyletnél): Schwarcz Mór (Soltvadkert) 200 K. Mayer Henrikné (Arad) 100 K. N. N. (Homonna) 50 K. Iritz Mór (Kiszács) 50 K. Heisler Benő (Ujvidék) 30 K. Stein Ferenc (Jánosha) küld. (gyűjtés M. Katóka születés napján) 30 K. Kurzweil Lajos hdgy. (harctér) 25 K. Dávid D. Dezső rabbi (Csepreg) küld. (Hirsch Henrik 18 K. Felsenburg tiz., Nagytapolcsány 3 K) 21 K. K. J. 20 K. F. M. (Sopronnyék) 20 K. Grabinszky Sándorné (Kishegyes) 20 K. Friedmann Izidor (Keszend) 20 K. Fényes József (Esztergom) 15 K. Weisz Adolf (Rákoskeresztur) 10 K. Löwy Lipót (Budapest) 10 K. Biró László (Nógrádkálló) 10 K. Radó Győző izó (Nagyszöllös) 5 K. Weiler A. (Dunapataj) 5 K. öz. Vogelhuth Mórné (Budapest) 5 K. Gidály Adolf (Budapest) (kápóro-megváltás) 4 K. Összesen 650 K. A mult hétig 15.456 K. Együtt 16.106 K.

A rokkant zsidó hősöknek: Weisz Adolf (Rákoskeresztur) 10 K. Weisz Lázárné (Gönczruszka) 10 K. Weiler A. (Dunapataj) 5 K. Gidály Adolf (Budapest) (kápóro-megváltás) 4 K. Összesen 29 K. A mult hétig 2180 K. Együtt 2209 K.

Az orsz. izr. patronage-egyesületnek (zsidó hadiárva részére): Scheiber Ferenc (Marcali) (ujévi üdvözetek megváltása) 20 K. Perlberger D. (Zombor) adom., Török S. hitk. jegyző utján 10 K. N. N. (Trencsén) 10 K. Weisz Margit, Szende Klára és Magda gyűjt., Weisz H. (Budapest) utján 10 K. Összesen 50 K. A mult hétig 10.750.71 K. Együtt 10.800.71 korona.

A vak katonák javára: Schwarcz Mór (Soltvadkert) 50 K. Iritz Mór (Kiszács) 50 K. Fényes József (Esztergom) (vak zsidó katonáknak) 15 K. Keszler Károly (Zombor) adom., Török S. hitk. jegyző utján 10 K. Weisz Adolf (Rákoskeresztur) 10 K. Kun Aladár (Szatmár) 10 K. Berger Mórné (Erzsébetfalva) 10 K. Klein Józsefné (Seregélyes) (vak zsidó katonáknak) 8 K. Lichtenstern Sárka (Ürmény) (egy vak zsidó katonának) 7 K. Neubrunn Lipót (Budapest) (vak zsidó katonáknak) 5 K. Összesen 175 K. A mult hétig 13.746.25 K. Együtt 13.921.25 K.

A rokkant katonáknak: Wilhelm Fülöp (Zólyombrezó) (ujévi üdvözetek megváltása) 5 K. A mult hétig 3610.72 K. Együtt 3615.72 K.

A hadbavonultak családtagjai és az elesettek özvegyei és árvái javára: Berger Mórné (Erzsébetfalva) 10 K. Halpert József ker. rabbi (Beczko) küld. (Bodánszky Arnold, Charlottenburg, 4 K. Halpert J. rabbi templomadománya 1 K) 5 K. Biró László (Nógrádkálló) 5 K. Összesen 20 K. A mult hétig 6154.37 K. Együtt 6174.37 K.

Tüdőbeteg katonák részére (a József főherceg tüdőbeteg-szanatóriumnak): Bartos Margit (Ipolyás) (tüdőbeteg zsidó katonáknak) 10 K. A mult hétig 425.50 K. Együtt 435.50 K.

Szegény zsidó katonák imaszereire (Hirsch Salamon táb. rabbi katonáinak): N. N. (Homonna) 100 K. Sándor Ferenc (Budapest) 20 K. Klein Adolf (Bácsföldvár) 20 K. Összesen 140 K. A mult hétig 343.60 K. Együtt 483.60 K.

Harctéren küzdő zsidó katonáknak (Lebovits H. táb. rabbi katonáinak): Gruber Hermann (Homonna) 10 K. A mult hétig 286.50 K. Együtt 296.50 K.

Özv. Goldenberg Dávidné és kilenc gyermeke részére: B. T. (Budapest) 50 K. Kun Aladár (Szatmár) 20 K. Schlesinger József (Budapest) 10 K. N. N. (Érsekújvár) 10 K. Weisz Adolf (Rákoskeresztur) 10 K. Klein Józsefné (Seregélyes) 8 K. Weiler A. (Dunapataj) 5 K. Összesen 113 K. A mult hétig 2128.31 K. Együtt 2241.31 K.

Hősi halált halt Epstein Ferenc családjának: B. T. (Budapest) 50 K. N. N. (Érsekújvár) 5 K. Összesen 55 K. A mult hétig 729.50 K. Együtt 784.50 K.

Özv. Glücksmann Lászlóné és négy gyermeke részére: B. T. (Budapest) 50 K. Kun Aladár (Szatmár) 20 K. Weisz Adolf (Rákoskeresztur) 10 K. N. N. (Érsekújvár) 5 K. Összesen 85 K. A mult hétig 837 K. Együtt 922 K.

A piavel hős özvegye és két árvája részére: Lőrincz L. Vilmos (Budapest) újabb gyűjtése 400 K (eddig teljes gyűjtése 2000 K). B. T. (Budapest) 50 K. Friedmann Izidor (Keszend) 10 K. N. N. (Érsekújvár) 5 K. Összesen 465 K. A mult hétig 2110 K. Együtt 2575 K.

H. M.-né és tíz gyermeke részére: B. T. (Budapest) 50 K. N. N. (Homonna) 20 K. Schwarz Ignác (Budapest) 10 K. Schlesinger József (Szolnok) 10 K. Schwarcz Gábor (Szolnok) 10 K. Eckstein (Nagysáp) (ujévi üdvözetek megváltása) 10 K. N. N. (Érsekújvár) 10 K. Összesen 120 K. A mult hétig 125 K. Együtt 245 K.

A pesti izr. hitk. fiúárvaházának: M. kir. 14. népf. örzli. izr. legénységének adománya (Milovitz) (Löwinger Henrik örm. gyűjtése) 20 K. A mult hétig 585 K. Együtt 605 K.

A pesti izr. nőegylet leányárvaházának: M. kir. 14. népf. örzli. izr. legénységének adománya (Milovitz) (Löwinger Henrik örm. gyűjtése) 20 K. A mult hétig 457.67 K. Együtt 477.67 korona

Az Izr. Vakok-Intézete javára: M. kir. 14. népf. örzli. izr. legénységének adománya (Milovitz) (Löwinger Henrik örm. gyűjtése) 20 K. A mult hétig 196 K. Együtt 216 K.

Az izr. szünidei gyermektelep javára: M. kir. 14. népf. örzli. izr. legénységének adománya (Milovitz) (Löwinger örm. gyűjtése) 20 K. A mult hétig 536.20 K. Együtt 556.20 K.

Hadbavonultak gyermekágyas feleségeinek (a fővárosi izr. Komaegylet részére): Berend Géza (Budapest) (egy szegény zsidó gyermekágyas asszonynak) 100 K. N. N. (Homonna) 30 K. Pollák Ágnes (Budapest) 10 K. Összesen 140 K. A mult hétig 692 K. Együtt 832 K.

Szegény zsidó diákoknak: Friedmann Izidor (Keszend) 10 K. Bleiher Imre (Budapest) (alapvizsgálója sikeres letétele alkalmából, szegény zsidó egyet. hallgatóknak) 10 K. Miglitz V. és Jenő 10 K. N. N. 4 K. Összesen 34 K. A mult hétig 258 K. Együtt 292 K.

Az Egyenlőség által kiosztandó: dr. Szász József (Budapest) 200 K. K. F. (Klenóc) 50 K. Verő Adel intézete (Budapest) (Török Klára beiratásánál fennmaradt összeg) 28 K. Fényő József (Esztergom) 20 K. Pollák Sándor hdgy. (harctér) 15 K. N. N. (harctér) 3 K. Összesen 316 K. A mult hétig 2694.29 K. Együtt 3010.29 K.

Edig nadi gyűjtéseink eredménye:

A mult hétig kimutatva 437,36.34 K
Főbb részletezve az e heti gyűjtés 7,455.49 „
Összesen 444,591.83 K

PÁLYÁZATOK.

...

Budai izraelita hitközség Budapesten.

1432—1918. sz.

PÁLYÁZAT.

A Budai Izr. Hitközség Tanügyi szakosztálya újabb bevonulások folytán, a következő két hitoktatói állásra hirdet pályázatot:

A) Középiskolai hitoktatói állásra a következő díjazással: Törzsfizetés 2880 korona, háborus pótlék 100 százalék, lakbér 1100 korona. Véglegesítés esetén 350 korona ötödéves korpótlék, mely 2150 koronáig emelkedhetik.

A köteles heti órák száma 26 óra. Külön óráért pedig óránként és évenként 100 korona fizetetik.

B) Elemi iskolai hitoktatói állásra, melynek díjazása: Törzsfizetés 1440 korona, háborus pótlék 100 százalék, lakbér 800 korona. Véglegesítés esetén 250 korona ötödéves korpótlék, mely 1750 koronáig emelkedhetik. A törzsfizetés a működés 10. esztendejétől kezdve 1700 koronára, a lakbér 900 koronára emelkedhetik.

A kötelező tanítási órák száma heti 30 óra. Külön óráért pedig óránként és évenként 75 koronát fizetünk.

Képesítést és eddigi működést igazoló bizonyítványok a Budai Izr. Hitközség titkári hivatalába küldendők (II., Fő-utca 12. I. 8.) a Tanügyi szakosztály címén.

Budapest, az 1918. június hó 16-án megtartott közgyűlés határozatából:

Fábián Ferenc
 hitközségi titkár.

dr. Klár Manó
 iskolaszéki elnök.

HIRDETMÉNY.

A nagyperkátai izr. hitközség egy olyan kántort óhajt felvenni, aki 5—8 izr. gyermeket hittanban oktatni tud, sochet ubodek és ófóth-sochet is legyen. Fizetése 3000 K, szabad lakás, 400 négyzetöl kert.

Mandl Adolf
pénztáros.

Grünbaum Benedek
elnök.

PÁLYÁZAT.

Az ujbpesti izr. hitközség pályázatot hirdet egy azonnal betöltendő husfelügyelői állásra. **21** előnyben részesül. Díjazás megbeszélés szerint.

Az ujbpesti izr. hitközség előjárósága.

PÁLYÁZAT

A debreceni statusquo izr. hitközség az ujonnan rendszeresített hittanári állást, főt. Krausz Vilmos fő-rabbi ur előterjesztésére, oly egyetemi képzettséggel bíró egyénnel óhajtja betölteni, aki a közép- és felsőiskolai hittanári képesítésén kívül a helyettes-rabbi állásra is képesítéssel bír.

A hittanári állás javadalma: 2400 kor. törzsűzetés, 1000 kor. háborus segély és 1000 kor. lakbér.

A helyettes-rabbi teendők ellátásáért további 2000 korona törzsűzetés.

Képesítést, életkort, családi állapotot és esetleg eddigi működést igazoló hiteles okmányokkal felszerelt kérvények legkésőbb f. évi szeptember 25-ikéig alólírott előjárósághoz adandók be.

Személyes bemutatásra, illetve próbaszónoklat tartására meghívottak az utiköltség megtérítésére igényt tarthatnak.

Debrecen, 1918. aug. 13-án.

A debreceni izr. hitközség előjárósága:

Guttman Mózes
aljegyző.

Dr. Freund Jenő
h. elnök.

A szabadkai izr. hitközség iskolaszékétől.

85/1918. szám.

PÁLYÁZAT.

A szabadkai izr. hitközség iskolaszéke egy elhalálozás folytán megüresedett rendes

férfitanítói állás

betöltésére pályázatot hirdet az 1913. évi VI. t.-c.-ben biztosított fizetéssel és megfelelő lakbérilletménnyel. Képesítést, életkort, családi állapotot feltüntető hiteles okmányokkal felszerelt kérvények f. év szeptember hó 30-ig alulírt iskolaszéki elnök címére küldendők. A héber tudományokban való jártasság feltétlenül kívánatos.

Szabadka, 1918. évi szeptember 2-án.

Rosenstein Samu
igazgató-tanító iskolaszéki jegyző.

Braun Henrik
iskolaszéki elnök.

PÁLYÁZAT.

Az ungvári izr. elemi iskolánál rendes (államssegélyes), törvényszerű javadalmu tanítói állás betöltendő. Német, héber és zenei tudás, kifogástalan vallás erkölcsi előélet megkívánatik. **Pályázati határidő szeptember 21.** Kérvények **Klinger Jakab** iskolaszéki elnökhöz (Árpád vezér-ut) intézendők.

Horovitz Mór
iskolaszéki jegyző.

Kapuvári aut. orth. izr. hitközség.

257/1918. szám.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A kapuvári orth. izr. hitközségnél egy templom-szolgái állás töltendő be, aki egyuttal pénzbeszedő, sochet ubodek, koreh és bal teilloh is legyen. A megválasztott tartozik a liberer-teendőket is ellátni és a hitközségi fürdőházat kezelni.

Fizetése a hitközségtől évi 1000 korona készpénz, természetbeni lakás, 75 százalék háborus pótlék, a fürdőház kezelési jövedelme, a chevra kadisától évi 360 korona és a különféle egyleteknél végzendő szolgálatokért külön évi díjazások, valamint a cedókepenzek beszede-seért százalékok és a szokásos mellékjövödelmek.

Pályázók 3 elismert orth. rabbittól való kabólot tar-toznak felmutatni.

Pályázatok, melyben életkort, katonai szolgálati vi-szonyt, családi állapotot, eddigi működést igazolni kell, a hitközségi elnökséghez f. hó 30-ig nyújtandók be.

Az utazási és költözködési díj csak a megválasztott-nak térítettik meg.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Kapuvár, 1918. szept. 1.

Schönfeld Márk
hitk. jegyző.

Dr. Fábián Illés
hitk. elnök.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Szabolcsi Lajos.

SZÜLÖK FIGYELMÉBE,

kik a Belvárosban és annak környékén laknak:

Az Abádi-féle izr. nevelő-intézetben a

: BEJÁRÓ NÖVENDÉKEK IS :

szigorú ellenőrzés mellett végzik feladataikat és az intézet nevelési és szórakozási prog-rammjában is résztvesznek. Felv. szept. 15-ig.

Budapest, IV. ker. Róssuth Lajos-utca 11.

APRÓ HIRDETÉSEK.

...

* **Izr. okleveles tanárnőt vagy tanítónőt** keresek negye-dik polgári és második polgári magántanulónként végzendő két leányom mellé. Zongora és német nyelv tudása szükséges. Fi-zetés havi 250 korona és teljes ellátás. Frey Antal Siómaros, posta Balatonszabadi.

* **Tanítást elvállalna** vallásos 1 éves orvostanhallgató jó lakásért és részleges ellátásért. Héber oktatást is vállal. Az ajánlatokat „Orvostanhallgató” jellegére e lap hirdetési osz-tályába kéri.

* **Irodai állást vállalna** kereskedelmiben most érettségi-zett fiatalember, helyi vagy vidéki irodában, hol szombatot le-het tartani. Klein Imre, VIII. Karpfenstein-utca 31.

* **Házasság céljából** feltétlenül vallásos izr. vidéki intel-ligens uricsalád leányát 30—40.000 korona hozománnyal ke-resi 28 éves jó házból való fiatalember. Megkeresések „Pa-rókák” jellegére e lap hirdetési osztályához. Diszkréció biz-tosítva.

* **Feleségül venne** 31 éves, művelt, vagyonos kereskedő 50.000 koronát meghaladó jövedelemmel, csinos, szolid, 17—22 éves üzletkedvelő urileányt. Budapesten berendezett lakással előnyben. Ajánlatokat továbbit Dezső János, Budapest, IV., Havas-utca 2.

* **Nevelőt keresek** egy első gimnazista fiam és második gimnazista leányomhoz és pedig olyat, aki bocher volt és gyermekeimet héberben, talmudban is tanítani képes. Aján-latokat Grünberger Izidor, Tenke (Biharm.) kérek.

* **Intelligens, vallásos** leányt keresek harmadik elemi is-kolás fiamhoz, ki a fiával úgy a héber, valamint a magyar és németet tanítaná és a házban kisebbszerűi varrást is vé-gezne. Fizetés teljes ellátáson kívül havi 100—150 korona. Heller Izrael, Branyicska.

* **Intelligens izr. fiatalember,** tanításban jártas, tanít hé-bert, közép- és más iskolai tantárgyakat, keres fővárosi, eset-leg vidéki intell. izr. uricsaládnál nevelői állást. Ajánlatok „Okl. rabbi” jellegére e lap hirdetési osztályához.

Exhumálásokat

az összes országos katonai temetőben fel-
találhatóak az ottani katonák sírjai.

SZENDE és SZERB

BUDAPEST, KÁROLY KIRÁLY-ÚT 4.
Telefon 51-02.

Budapest, Károly király-út 4.

Telefon 51-02.
Elsőrendű szakintézet.

HATSCHEN & FARKAS
BUDAPEST, KÁROLY-KIRÁLY-ÚT 25.
Fényképező
gépek és eldobható
szekrények.
**Szemüvegek,
orrcsipeszek**
orvosi rendelésre is.
**Optikai
cikkek.**
Teljes
mozgósínlódz-
berendezések.

SZÉPIRLÁSI TANFOLYAM mérsékelt tan-
díj mellett, mindennap kezdhető
és a legrosszabb brüsszel tanulóval és biztos az eredmény.
Ártanulás 10-12-ig és 4-6-ig. ADLER, Andrásy-út 24. II. em.

TELEFON: József 30-12.

**EGYESÜLT BETEGÁPOLÓK ÉS ÁPOLÓ-
NÖK ORSZÁGOS EGYESÜLETE**

Elnök: dr. Záhorszky István operateur, volt egyetemi tanársegéd.
Budapest, VIII. kerület, Rákóczi-út 23. szám.

Betegápolók, betegápolónők, masszörök, masszírozónők, intelligens elsőrangú
szakorok a betegápolást igénylő közönségnek mindenkor rendelkezésre állanak.
Távíratok megkeresések azonnal elintéztetnek.

Leiklsmeretes jó ápolás! Szakszerű kezelés!
Orvosi vizsgáztatott személyzet! Kérjük a címre ügyelni!
Tagjaink az ország számos hadikórházában is működnek.

LOHR MÁRIA :: KRONFUSZ

a főváros első és legrégebb vegytisztító-
és kelmefestő-gyári-intézete.

Gyár és főnök: Budapest, VIII., Baross-u. 85/E. Telef.: József 2-37
Fiókok: II., Fő-utca 27. IV., Eskü-út 6., Kecskeméti-utca 14.
VI., Andrásy-út 16., Terej-körút 39. V., Harmincad-utca 4.
VIII., József-körút 2.

**Templomi aranyhímzések, proches tóra-
köpenyt, stb. készít művészies kivitelben**

HERZ EMMA aranyhímző-műterme. Udvari és kamarai
szállító. Arany érdemkereszt tulajd. stb.
Budapest, Kossuth Lajos-utca 3.

Zálogcédulát, briliántot, gyöngyöt, drágakövet, aranyat,
ezüstöt, ékszer, régiséget, képet, műtárgya-
kat, régi porcellánt veszek és eladok. KERTESZ, órák, ékszerész
Budapest Király-utca 85. Meghívásra jövök. Telefon 95-48.

SIREMLÉKEK

Alapítvány 1922. évek.

KOHN ARNOLD

VII., Károly király-út 15. szám.

Legnagyobb raktár sirmélekekben minden
ár és kivitelben. Szombaton és izr.
Énnapnapokon zárva. ☎ ☎ ☎

Telefon szám 2-72.

ZSÁKOK malom és ipari célra legelőbb-
ban beszerezhetők

MAJER B. ÉS TÁRSA cégneve
Budapest, VII., Klauzál-utca 17. szám.

NEUMAYER FULOP BUDAPEST, Rákóczi-út 1. szám.

(Erzsébet-tér szark.) Telefon 11-21.
Ajánlja díszes felszerelt raktárát mindennemű beföldi és valódi perzsá-
nyok, függönyök, ág és asztalterítők, takarók és átvétőkben.
Külön és egyéb tárgyak. Minták és ajánlatok kíváncsi legyen és
bármikor.

Használt és új pénzszerkevényeket
tűzmentes okmányszerkevényeket
legelőbbban szállít Budapesti pénzszerkevény gyári raktár
Budapest, Bálvány-utca 6/E. Telefon 64-81.

KITUNÓ KOSER HÁZI KÖZT!

Csakis tiszta libazsírral készült ételek úgy délben, mint
vacsorára felszolgálatnak „TOCH” husfűstöldekkel
kapcsolatos éttermeiben. Házsi sütemények.
KIRÁLY-UTCA 2. — ANDRÁSSY-UT 50.

HAMISFOGAKÉRT töröttért is legtöbbet fizet
Baross-utca 53 földszint 6

Cukorbetegeknek!!

A cukorbeteg diétája 400 konyharecipével

Írták: Dr. Lukács Pál orvos és Papp Ferenc szakácsmester.

Szerzők eme munkájukkal ama hiányt igyekeztek pótolni,
amit ugyazólván minden cukorbeteg érzett, amikor magyar
nyelvű és a magyar viszonyoknak megfelelő ily irányú minta
hiján nem tudta a megfelelő diétát elkészíteni és össze-
állítani.

A szerzők sok évi gyakorlati tapasztalataik alapján mun-
kájukat úgy állították össze, hogy utasítások és előírások alap-
ján a cukorbeteg diétája a legegyszerűbb polgári ház-
tartásban is könnyen és pontosan elkészíthető legyen.

Ára 5.60 kor. K 6.— előzetes beküldése elle-
nében ajánlva küldjük a művet.

Kiadó: „Petőfi” Irodalmi vállalat Budapest,
VII., Kertész-u. 16. Telefon 95-00
Utánvétellel nem küldünk.

Vallásos

idősebb nő önálló házvezetőnek
azonnal felvétetik

Adler Adolfnál, Nagysálló.

A szegedi zsidó hitközség felügyelete alatt álló

„Tanulók Otthona”

az egyedüli zsidó rituális szellemben vezetett. Internátus.
Szeged, Szentgyörgy-tér 7. (Saját házbán.) Igazgató: Bródy
Mihály főreáliskolai tanár. Prospektust küld az igazgatóság.

**ZSÁK
SINEG**

SCHILLINGER MIKSA

Budapest, V., Rudolf-rakpart 7.

és PONYVA Zsák- és ponyvaköltés.

Aranyosy-féle

Fényes Dezső tanár

Felső kereskedelmi Iskola | fuinternátusa

Budapest, V. ker., Csanády-utca 19. szám, saját házában.
Tájékoztatót készséggel küld az igazgatóság.

Sírkövek Lőwy József sírkőraktárában Budán II., Fő-utca 82.
(Saját házában.)

Klasszikus juttatás árak és szelíd munkák. — Mintakönyv díj és bémunka. Telefon: 146-88.

Vizsgákra magántanulókat gyorsan, felelősséggel készít elő a **ZSOLDOS Tanintézet** VII., Dohány-utca 84. Telefon 32-40.
A középiskola összevont tananyaga megrendelhető. —

BRILLIÁNSOKAT, gyöngyöket, használt ékszereket
veszek bárkinél magasabb áron
Székely Emil ékszerüzlete, VII., Király-utca 51. sz.
Teréztemplommal szemben. Címre kérem figyelni.
Telefon: József 105-35.

Elegáns vendéglő

nyáron át kertbárlóg.

NIGHT J.

Ujannan berendezve, teljes jó ételek. Kétféle italok.
Lakodalmak és ünnepségek alkalmával külön bejárattal
a díszes szalon.

BUDAPEST, VI. TERÉZ-KÖRUT 4. SZÁM.

ZSÁKOK

malom és ipari célra leg-
okosabban beszerezhetők

FLEINER JENŐ ÉS TÁRSA cégnél

V., Perczel Mór-utca 4. szám. :: Telefon 119-76.

Uj és használt zsákok, szőlő-
kötöző fonalak, csomagoló
zsinegek, melegtakarók, szal-
mazsákok és fejpárna, papír-
szövetek, papírszinegek

Bakos-Szabados

zsák-, ponyva-, zsinag- és
textiláranykereskedőknél,
Budapest, V., Bálvány-u. 13.

ARANYAT

ezüstöt, brilliánsokat, gyön-
gyöket, régiségeket, hagyat-
ékokat teljes értékben ve-
szek, ékszerek nála olcsón kaphatók.

Schmelczer Benő,

Budapest, IV., ker.
Károly király-ut 28.
: Telefon: 139-43. :

Fogak

szájpadlás nélkül, rágásra azonnal használhatók.
6 K-tól feljebb. Gyökéreltávolítás fölösleges. 10 évi
jótállással 24 óra alatt készíttetnek, foghúzás teljesen érzéstelen-
ítve. Részletfizetésre is. Rendelés egész nap. Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB Budapest, VII., Erzsébet-körut 44. I. emelet.
fővárosi fogspeciálista. • Régi, használhatatlan fogsort átalakítok. •

Mielőtt rendelne

Ruszer, festék- és gyarmatárú-üzlet,
tervezés, árajánlat

STERN HENRIK

BUDAPEST

VIII., Rökk Szilárd-u. 6.
Telefon: József 52-81.

Csak az

magyar törlogummi,

amelyen ilyen védjegy látható:

A magyar ruggyantaárugyár rt.
gyártmánya.

Aranybevaltság

grammját 7, 9 és 12 koronaért. Régi ek-
szereket legmagasabb áron veszek.
SCHWARTZ J. ékszerüzlet, IV., Mehmed szultán-ut 21. sz.

Jutassák ki fogynak ! Papírfonalu zsákokat

kipróbált minőségekben

ajánlok minden célra, azonnali szállításra.

Budapest, V., Arany János-utca 10. sz.

NAGEL ADOLF

Fiókgyárak: Budapest, Fiume, Zágreb.

Telefon: 35-92, 104-10, 164-00, 112-79, 80-82.

Táviratcim: NAGELA.

Kölcsönzsákok, kölcsönponyvák.

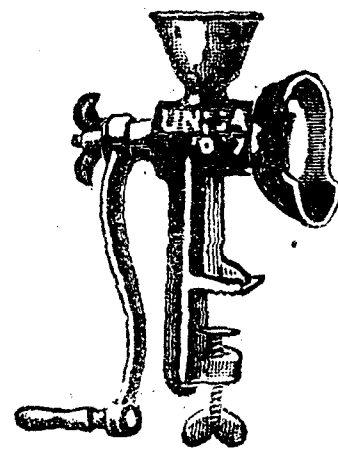
UISZKETEKSÉGET, SÖMÖRT, RÜHT.

a leggyorsabban elmulasztja a **Dr. Flesch**
:: **E-féle** eredeti törvényesen védett ::

„Skaboform”-Kenőcs

Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbategely
K 3.—, nagy tegely K 5.—, családi adag K
12.—. Bpsten kapható: Török József gyógy-
szertárában, Király-u. 12. Vidékre megrende-
lési cím: Dr. Flesch E. Korona gyógyszertára,
Győr. „Skaboform” védjegyre ügyeljünk

„UNICA”

Nélkülözhetetlen minden
háztartásban.

az egyetlen kitűnő kávé, mák,
fűszer, dió és cukor gyors-
morzsoló. Az „UNICA”
jegyű morzsoló a beömlési és
kifolyási tölcserével egy da-
rabból van öntve és elmés
szerkezeténél fogva gyorsan
adja ki a legfinomabb anyagot.

KIRALY ALAJOS utóda

KIRALY SÁNDOR cégnél,

Budapest, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Rizskeményítő pótló

Mintaküldemény 10 cso-
mag 5 koronaért
bérmentve

GROSS ANTAL

Egy öltöny vagy kabát

megfestése

Kor. 1-1.30

ha 10 csomag ruhafestéket vásá-
ról 7 koronaért bérmentve

**BUDAPEST,
JÓZSEF-KÖRUT 23.**

TUNGSTAM-Drótlámpa

KOMLÓS-féle

paprika- és saját őrlésű fűszeráru nagykereskedés

Budapest, VIII. ker. József-utca 35-37. sz.

TELEFON: József 61-12.

TELEFON: József 61-12.

Ajánlat csak viszonteladóknak.

Nagykereskedőknek nagyobb vételnél külön árajánlat.

Az árak az raktár Budapest értendők, kötelezettség nélkül, postacsomagok utánvétellel és vasúti küldemények számla ellenében előre fizetendők.

Csak KOMLÓS-féle felirattal valódi.

Bors 1/2	
100 f. eladásra 140-es dobozban	K 100.—
150 " " 140-es	" 150.—
200 " " 140-es	" 200.—

Bors őrlött szavatolt tiszta	
100 f. eladásra 140-es dobozban	K 100.—
150 " " 140-es	" 150.—
200 " " 140-es	" 200.—

Szegfűbors szavatolt tiszta őrlött	
50 " " 140-es	" 50.—
60 " " 140-es	" 60.—
80 " " 140-es	" 80.—
100 " " 140-es	" 100.—

Köménymag	
30 f. eladásra 140-es dobozban	K 30.—
40 " " 140-es	" 40.—
50 " " 140-es	" 50.—
60 " " 140-es	" 60.—
80 " " 140-es	" 80.—
100 " " 140-es	" 100.—

Citrompótlópor	
teához, limonádéhoz, főzéshez és ecet helyett kitűnően használható.	
1 (140 csomag) 60	" 60.—
1 (140 csomag) 70	" 70.—
1 (140 csomag) 80	" 80.—

Esszenczin	
relatív erőssége megfelel 97% ecetsav-hidrátinak 14 rész vízzel hígítva ételsavná nyításra kiválóan alkalmas. Vegytiszt hangyasavmentes. Minden mennyiségben kapható.	
Fél kg-os üvegekben per üveg	K 20.—

Vászoncipőtisztítópor	
kitűnően tisztít mindenféle vászon, sport és tenniscipőket 1 db. 140 cs. 60 f. elad.	K 60.—

vaniliacukor	
1 dob. 130 csom. 60 f-res eladásra	K 60.—
1 dob. 130 csom. 70 f-res eladásra	K 70.—
1 dob. 140 csom. 80 f-res eladásra	K 80.—

Pátia sütőpor	
finom tésztáknál nékülözhetetlen.	
1 doboz (140 csomag) 60 f. elad.	K 60.—

Gólya sütőpor	
finom tésztáknál nékülözhetetlen.	
1 doboz (140 csom.) 60 f. eladásra	K 60.—

Patrol tojáspréselőpor,	
ízéshez sütéshez nékülözhetetlen.	
1 doboz (140 csomag) 30 f. elad.	K 30.—

Licyl (salicylpótló)	
30 f. eladásra 140-es dobozban	K 30.—

Ket-ket tojáspréselő tabletta.	
Egy tabletta 1 tojás színét és kelesztő erejét pótolja és így teljesen nékülözhetővé teszi a tojás használatát. gyurt, főtt, kelt tésztáknál, tortáknál, sőt panirózásnál is.	
1 tubus 10 tablettát tartalmaz, minden tubushoz használati utasításhoz néhány kipróbált recept van mellékelve.	
1 doboz 100 tubus 80 f. eladásra	K 64.—

Leveskocka Gráf-féle	
100, 500 és 1000-es dobozban	
pr 1000 drb	K 32.—

Levesmassza	
kész leves állítható elő, forró vízben feloldva, minden más hozzáadás nélkül, mp. zöldség gomba, gulyás, szárnyas, paprika és köményleves, per fajta 50 levél 1 dobozban 60 f. eladásra	per doboz K 13.—

„Atla”	
Gráf-féle levesízestő folyadék	
1 kg. per üveg	K 8.—

Carbona (Sodabicarbona)	
legjobb gyomoremésztő	
1 doboz 130 levél	K 22.—

Marókáli (Aetzkali)

szappankifőzéshez	
100 kg.	K 720.—
ingyen hordó	

Keményítőszert pótló	
Fehérnemű és színes ruhák keményítésénél utolérhetetlen.	
1 doboz (130 csomag)	K 35.—

Pátia kályhafényesítőpor	
50 f. eladásra 14-es dobozban	K 50.—

Villanyfény kályhafényesítőpor	
50 f. eladásra 140-es dobozban	K 50.—

Pátia és Viktoria	
sárga legjobb minőségű és legjobban bevezetett padló- és parkettsárgító por	
1 doboz (140 csomag) 24 f. elad.	K 24.—

Dr. HESSE-féle kékítőpor	
(1 doboz 140 levél) 40 filléres eladásra	
(1 levélből 4 üveg legjobb kékítő készíthető)	per doboz K 30.—

Dr. HESSER-féle tintapor	
(1 doboz 140 levél) 40 filléres eladásra	
1 levélből 4 üveg legjobb tinta készíthető	per doboz K 30.—

Málnaízű Bonbonszörp

színe és íze megfelel a málnaszörpnek, (teljesen helyettesíti a málnaszörpöt)	
circa 55—60 deka netto súlyú üvegekben	
per üveg	K 5.—

„Király Borax” legfinomabb	
140-es dobozban 10 fil. eladásra	K 10.—

Ruhafesték

„Háj Rétoroszlán”	
minden színben kék kivételével 1 doboz 140 csomag 70 filléres eladásra	K 70.—

„Internationale”	
minden színben 1 db 140 cs. 70 fill. eladásra	K 60.—

„Tigris”	
Dr. Hesser-féle. Minden színben 1 db 140 csomag 70 fill. eladásra	K 60.—

Gyümölcsíz 12 kilogrammos vedrekben brutto-netto per kg. K 8.80.